Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 15 МАЙ, 1984 ШУ. ● № 58 (8936). Мах. 3 кап.

ХІара балха дийнахьа—хьадор дукхагІен дисциплина тІехдикен!

БІАЬСТАН ДИ БРИГАДЕ

Кхо ди хьалха дийлхача дотІаша «хьолдаь» Шолж хІанз я боккъонда дикадац. Кера бос а болаш, гечув дизза доагІа из лохача моттигашка — гелашка гІолла, хІаьта бердаш лакхагІдоача — Іаьрка деначa хи лерачи я, цкъацанахьа метр гаргга лакхал а долаш.

Тахан цІаьхха гучабаьннача малхо сийрдаьлккхай арс бІарго хьа ма лоаца. Юххе, хьалхашка латташ саниа хет Беш-лоам, цунгара магІа а агІа а дІахо долха лоамаш.

Ишта гу ю сурт «Экажевскийн» совхоза 2-ча бригада стана хьалхашкара дІахьажача.

Ше-шийн мугІарех дІаттаьй бригада кое хІанз эшаш йоаца механизмаш, тІехьабуза инвентарь: бІаьстан болх баь льяна коартойний сакалнаш, доагІаьу хьокха а хьажкІаш чуэда а комбайнаш, культиваторaш, нохараш.

Езар товеш, тахан-кхоана эшар кийчъеш ба слесараш, налдчикаш. ХІаьта механизатораш кхашкара балхаш деш боахк.

Бригада кое еттача кирпичних пенаш дотташ боахк гІишлошъераш. Бригада нарда стаж, техника лоаттаю кхоалелаш, машинай кое да дерзІ бригада.

БІаьстан балхаш сиха чаккдахара тІехьенаш дикк лелулнаш, тІахьекараш дикаш гучча хьалтеха.

Стана хьалхашкара хьалдоалху бригада оахам. Укхазара дІа а, болабаь, макха боаккхаш воал Евлоев ИбраьхІим. Моlх бенача денах боагІа пайда вча гІерт механизатор — оахам докъаделча халахурдга галаш йоахе. Дукха хьутта доаш, вІашагІйийза макхай «сцепка» я ДТ-75 яхача цун трактора тІехьа. МагІахьа, Іаьли-Юрта довзонгахьа, макхаш доахаш боахк механизатораш Петухов Виктори, Точиев БекХани, хІаьта дисинаща оахам тоадеш — Измайлов Ахьмади Сапралиев Мустафен.

Макха баькха боаллашехьа, цу балха тІехьа, гербицидаш тох трактораш тІехьйийзача опрыскивателаша. Из болх дІахьош воал Толдиев Османи Бузуртанов Махьмад-Гирии — дукхача шерашка совхозе къахьегаш бола опыт йола механизатораш.

РЕПОРТАЖ

ЛАССО (атрозии) яха дохьеж да хьалхьайначa йоархІашта духьала доттар. Фо чутІоргдоацаш къайла дохьежа ьешка кІошлгаш яхьаш вена 26 шера укхаза болх беш вола совхоза водитель Аушев Жабраьил. Из юртбоахама авиацера енача вертолета гІулакх да хьоживаьа укх бІаьсти, хІаьта а тахан, мукъа нийсъенача юкъагІа, алат дІадувраш новкъостал де венав къахьегама ветеран.

— Укх шера бригаде а совхозе а дІаюш йола хьажкІаш индустриальни методагІа дІае лаьрхІад, — йоах къонача бригадира Яндиев Махьмеда. — Тха бригаде из бехктокхаме болх дІахьош ба «ираьла» механизатораш — коммунистацІ ГаьтоФ Батархан, Шонхоев Яхьъя, Угурчиев Іамархан, Евлоев Хьажбикар. БІаьсти тІехьаяхар а лоархІаш, балха пхе-алх дийнахьа чакхдаькха лаьрхІад оахал алат дІадувлига.

Бригадира дешашта тешаш деш я цифраш а: болх бе йиш йолаш денача шин дийнахьа 120 гектар совгІа алат дІадийнад укхаза. ДІадуваш дока фу дикагІчарех да.

Пятилетка дехьагІча шера бригадин подрадагІа болх бе болабеннаб совхоза кхаш лелaдераш. Къаьст - къаьстача культурашта, уж дІае йолаялехьа денз чуйиш яллалца, де леса балхаш, хьийтача къих болхлошка хьакхоачаргдар довзаш да. Цудухьа бІарчача ден сердалах, техника берригача нийах пайда а эцаш болх бу хІаране.

— КПСС ЦК апрельски Пленумой СССР Лаккхехьарча Совета сесси болх беча деноцка кортолаш дІадоахар тхо, — дуц бригада агронома Альдиев Беслана. — цу форумай материалаш, нов. К. У. Черненкос цига даь къамаьлаш дайзачуя тІехьагІа, цар оттадаь декхараш толамегІа кхоачашделга дийцар коллективе.

Бригада механизатораша тІамийцача социалистически декхарашца лаьрхІад хьажкІаш дІайийнача кхай 310 гектарах хІаране тІара 35 центнер ялат чуэца, планагІа 29 центнер йоагІача.

Коарволаш 300 гектара тІа дІайийнай. Болх чакхбаьккхаб агротехнически дикагІйолча хиланаш. ХІанз коартолий лордаш гучаьялехьа, йоархІашта духьала лаьрхІа вертолетаца молхаш тохаш боахк авиатораши совхоза болхлойи. ХІаьта хІара гектара тІара туэпа лаьрхІа хьуkъам ба 180 центнер е 65 центнер планал совгІа. Дукхача шерашка из культура лелаеш хьайбагІача механизатораша (лаккхехьа вай цІераш яьхай цар) доал дергда цу кхашта укх шера а.

Эзар гектар гаргга ка бола алат да бригаде гурахьа дІадийна. Цу дакъе 683 гектар цІа а долаш. Фецара йІовхал яйзалуга айелча минеральни подкормка е кийчъяьй цунна.

— Маь алат дакха дерзІ оаш хІара гектара тІара? — хаьтта аха агрономага.

— 22 центнер, — жоп лу цо. — ПланагІа лаьрхІар — 18,5 центнер. — ДІахо из чуйица доалашехьа дІакергьа мошача доакъарийна лаьрхІа культураш. Цу тайпара лаьттанца болх баро хьалуш бола пайда тхона тхоай опытагІа бовзаш ба.

ДІадахача шера балха итогех совхоза бригадашта юкъерча яхье хьалхара моттиг лаьккхай шоллагІча бригада коллективо. Укх шера а из хьалале шоашта йита лаьрхІад механизаторапа.

ГІулакхашка хьежача, тема дог доагІа, цар шоай дош кхоачашдергдолар.

З. ДАУРБЕКОВ, штате воаца корреспондент.

«Грознефть» объединенна чӀогӀачу Горячеводски бурув тохара балхийн управление хьнар доь къахьегархо сайна вовз слесарь Хасиев Султан.

Ше укхаза шийтта шера болх беш йоӀаь йоккха опыт ... Массаьа а дика болх беш хуа С. Хасиев товнь оборудование.

СУРТА ТІА: С. Хасиев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

СИХЪЯЬ ДІАЮВ ХЬАЖКІАШ

Грозненски районa «Куларинский» совхозе механизатораш бІаьстан балхаш чакхдаьха боала боахи. Укх шера лаьттанца тІоадал мІезига йолга кхета а деш, кхашкара юххьенцара балхаш на могга сихен динех чакхдакара хьалхе а цІенхоашта оарцагІбаьнабар механизатораш.

— Тха тракторин бригада къахьегаш 18 сaг ва, — йоах № 1 йолча отделене управляюще Хадиков Вахас. — 1200 гектара тІа хьажкІаш 20 гектар доакъара сесилача дІаезаш бар укхаш.

Хоттамо духьаое йой а бІаьстан балхаш дика чакхдакара цига хьалхе а кийчъяьр ерригa техника. Іалашдаьдар дІаде эшаш дола тІадалара дика долаш фу. Дика къахьегаргдолаш бар бригада вІашагІкхайтта механизатораш а. Лоаца аьлча, ма йоагІтІара кийчо яь дІадовадир балхаш. бухсошцаш хьехиначох алапи ийдергдолаш болча механизаторaша.

Ишта оасарле лакха йолаш къахьегаргдоача механизаторех бригада вІашагІйолларах ний дІахоеч ерригa хьажкІаш 80 балха сахьатах дайийна яха. ДІадахача шера дІайийна хьажкІаш дикка кІезигагІа яр. хІаьта уж дІайийна ца йоалаш 20 ди даьлар.

Гербицидех ма могта пайда эца лаьрхІа ба механизатораш. Цар кхетаду лаьтта укх шера декъа долга а, хІаьта оасар ца хилийтара къаьстта чІоагІа йоакхо е езилга а.

Гербицидаш а тохаш лаьттана обработка лелуш тІехьагІа индустриальни хьисапе хьажкІаш дІае йолайир механизатораша. Практически дем сердалошагІа болх бу царех хІаране. Ишта къахьегилга дІадех подрядни договоро а. ХьажкІаш мишта дІаюв хьожаш ва йоккха агрономически опыт йолаш вола Кузнецов Николай. Баккъа, кердача бригадин хьисапе болх беш механизатораш хилара хьалха сакна чІоагІа тІаьхьенахь лоаттабе безаш вац из. Шоай декхараш дика кхетадеш бола механизатораша агротехнически бокъонашца дІа ма дехара чакхдоах балхаш.

Оасарле лакха йолаш къахьегарех хІара дийнахьа 140—150 гектара тІа хьажкІаш дІаюв механизатораша. Царна юкъе белгалбаьннаб йоккха опыт йолаш бола Варгаев Фата, Даугуев Хьамид, Даургираев Мохьмад, Муртазалиев Леча, Витеханов Сайдула, Дубаев Шаарани, Хадиков Іусман. Царех хІаране 24—25 гектара тІа хьажкІаш дІаюв, нормагІа дІае йоагІараш 16 гектар йолаш. Уж ба кагийча наьха хьехархаш, цар шоашкара масал гойт.

МоллагІа оатхал еха трактор е сеялка сецача геттара сиха эшаш дола технически гІулакх деш ба слесараш Дадаев Шамсудин, Хадизов Іадлал, Лорсанов Махьмуд, газоэлектросварщик Ильясов Ахьяд.

Х. ДАЧАЕВ.

Ца деш дисар дагадоагІаш

«Алханчуртский» совхоза Дарсигов Мувсас кулгалдеча комсаш лелаеча отделене 264 гектар комсаш л. ДІадаха шу аьттув боацаш нийсделар. Юкъера лаьрхІача йиъ центнер совгІа комсаш мара ялахьар цхьан гектара тІара укхаза. МалагІа дар бахьан?

Массехи шу мара дац «Алханчуртский» совхоз комсаш лелае йолаенна. Комсашцара балхаш дераша хІанза а дикка Іомаяьац уж лелаяра агротехника, дукха бац цу балха опыт Іоаль болхлой а специалисташ а. Комсаш пачхахьалкхенга йоахара план толаме кхоачашъергьа шоаш, комсий хьувкъам лакхбара мел ашар дергда, йоахар совхоза кулгалхошеи специалисташеи. Балхага хьажка баькхарашка дикагІа гІулакх даь йола къаьст-къаьста участкаш дІа а гойташ, шоаш дувцачох уж тошабе гІерташ кулар цхьабола кулгалхой. Цхьанкха гІулакх ца деш юсар цхьайола участкаш. Уж дар комсаш дІачуьлара плаш кхоачаш ца лра керттера бахьанаш.

Цхьабакъда, нийслу хало наш хьинар ца кходеш эша а еш, шоаш гІулакх деча комсий участкашкара пхезза духкагІа комсаш яьлар хІара гектера тІара Албакова Таказен Аушева Салигматен звеноша. Хьалхарчо ткъаь кхоъи шоллагІчо тиъоя центнер. Цо хьехьокх лерттІа гІулакх дича комсий хьувкъам лакхбе йиш йолга.

Цу дерригача гІулакхий уйла а яь чакхдоах отделенерча комсаш лелаераша укх шера бІаьстан балхаш. Комсаш лелаеча эшаш мел йола юртбоахама техника ханнахьа кийчъяьар отделенерча механизатораша. Цу балха юкъе хьинаре дакъа лаьцар слесара Баркинхоев Мухьмадa, механика Цагов Юсапа, трактористаша Назаренко Василе, Панков Анатоле, Бабенко Николая. Комсаш хьеллаш дика къахьийгар трактористаша Льянов Махьмадгире, Долов Османа, Дарсигов Абос. Соахка гектаршкашта тІачІоагІаь 224 гектар мара яцар. Укх шера 1-гІа апрель тІакхачале 250 гектар лаьрхІа договораш а оттадаь 3—5 гектар луш кхоэткъа звенога — гектаршкашка дІаенайа.

Укх шера планах хІара гектара тІара яха йоагІараш шоазткъа центнер йолаш шоазткъе шиъ центнер комсаш яха дош денад отделенерча къахьегамхоша.

Шоай низи хьинари кхо ца деш, СССР-а Кхачая программа кхоачашъеча шоай дакъа юкъедахьа, апрель бетта Москве хиначa КПСС ЦК Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Совета сесси сопамаша дегаш айдаь, хьаьнала къахьегаш ба отделенера комсаш лелаераш.

И. БАРАХОЕВ, тха штате воаца корреспондент.

Ханнахьа йистебаьннаб

Кхачан продукташта юкъе йоккха моттиг дІалоац сома а баьцадаараша а. Уж шаккха а тайпа даараш кхедеш ба Ачхой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза къахьегамхой. Цар декхар тІаийцад карарча шера 4950 тонн соми 6500 тонн баьцадаараши пачхахьалкхенга дохка.

ЦхьоалагІа май хьатІакхачалехьа массехк да хьалха тІехьара баьцадаараш дІадийна даьхад совхоза болхлоша. Укх шера тІехьа яьнача бІаьстено а каст-каста делхача догІанна а кхаш лелараща чІоагІа духьале яьяле а, ма доаттІара дика балхаш вІаштІехьдаькка хиларах, аьттув баьннаб агротехнически дикагІа деношка эттара дукхагІа мошача горошкаш, помидорийн нарсийн а долаш 443 гектара тІа тайп-тайпарча баьцадаарий ги дІаде. Дика хьатІа а даьнна хІанз дегІадоагІаш латт цар зІерган.

Укх шера къаьстта хьинар айденна къахьегаш ба бригадин хьисапе болх беш бола механизатораш. Ишта, ДТ-74 яхача гусеничин трактора тІа болх беш волча трактористa Бунхоев Шаина хІара дийнахьа 25 гектара тІа дІайийнай моша горошек, нормагІа дІае йоагІар 18 гектар йолаш. Цо санна къахьегама оасарле лакха йолаш болх баьб помидорий ги дІадуваш Умаров Юнаса. МТЗ-80 яхача трактораца хІара дийнахьа 15—20 гектара тІа дІадийнад цо цу культура ги, нормагІа дІаде доагІар 9 гектар долаш. Шоайла социалистически яхье а баьнна къахьегаш болча Хаджиев Тауса, Магомедхаджиев Супьяна, кхыбараша а цхьа ди дІадахийтадац шоай балха норманаш дикка тІехкхоачаш ца еш.

Шоашта могар даьд баьцадаарий ги сихен динеи дІадийна даькхара селлкаш тІа баьгІача болхлоша а. Царна юкъе къаьстта белгалбьннаб бІаьрий Исратовгlар Хамсати Сацитан.

Итт гектар хулам долча лаьтта кхы тІа помидорий рассада дІаьоагІа лерІаш ба совхоза специалисташ. Хьалхен тІехьен кхачаш йолча тайп-тайпарча сортагІа я совхоза болхлоша хьалхехь рассада. Царца дувзаденна балхаш а лерттІа чакхдаькхад. Рассада хьалхеш къаьстта хьинар айденна къахьийгад болхлоша Садулаева Зулайса Рассаева Таусен.

— ХІанзе кхаь гектара тІа кулг - мара а машинаца а помидорий рассада дІаегІай оаха. Массехк дийнахьа дІаегІа йоаккхаргья юкъейнсача ворхІ гектара тІа а, — йоах совхоза керттерча агроном Бултаев Шарипа.

Шоай ханнахьен агротехнически бокъонаша дІа ма дехарен чакхдаьхад хьувкъам луш яраш 397 гектар а болаш 803 гектар хулаш йолча сомий бешамашкара балхаш а. ГаьнагІ мугІарашта юкъера лаьтта аха а аьда минерально удобренеца хьаьндаьд, макхаш даьха шаьрдаьд, къоначa гаьнай хепашта кІира теха, кхы тІа де дезараш даьд. Къаьстта бовкха терхам тІабахийтаб цар зене йола садоалла хІамаш ца хилийтаран гаьнашта лазараш ца деттадалийтаран. Цу гІулакха йоагІаш йола ха юкъе а йолийташ кхозза химически молхаш тохаш опрыскиваши яьй ерригача сомий бешамашка. Из болх бечa белгалбаьннаб механизатораш Умаров Юсапи Арсанов Юсапи.

Соми баьцадаараши карарча шера дика хьувкъадара, шоай декхараш толаме кхоачашдара, торошки кхоачамехи ма могга пайда а эцаш, къахьегаш боахк совхоза болхлой.

С. АУШЕВ.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома аргІанара III-гІа пленуми хилар 12 мае Грозне. Цига дийцар «КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума итогаши цун решенешкара, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос Пленуме дахьа къамаьлагара хьалдоагІа областной партийни организаце декхараши» яха дош.

Парте областной комитета цІерах доклад йир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Прениешка дакъа лаьцар: Н. Й. Семенова — КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара, З. С. Бегуевас — Урус-Мартановски районерча Мичурина цІерагІча совхоза доаркас, СССР Лаккхехьарча Совета депутата, А. В. Шаранькова — КПСС Веденски райкома хьалхарча секретара, Х. Х. Вешева — Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателa, В. Л. Макарова — Наурски районерча В. И. Ленина цІерагІча колхоза председателa, Н. И. Айдамова — КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара, Х. Г. Гапаева — «Малгобекнефть» яхача мехкдаьттеи гази йоахача управлене бурувдеттачо, Н. Т. Сотникова — халкъа депутатий Урус-Мартановски районни Совета исполкома председателa, М. П. Цопаевa — Л. Н. Толстоя цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета ректора, П. Н. Громова — КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара, А. К. Кучерова — Нохч-ГІалгІай профтехобразовани управлене начальника.

КПСС обкома пленумо сомах тІаийцар «КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленумо дІадийхарашца цига КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлагох хьехка халкъа депутатий Советий болх дІахо тоабара хьакъехьа» а «Юкъарча дешарен профессиональни школа реформа Кертерча лостамий хьакъехьа» а. Пленумо массане раьза а волаш къобалдир КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума решенеш, цига КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьла программни подобъелашкъ оьлчадаш, лоархагІа ва йоахаша тешаламеи кхочашъе тІаийцар уж.

Пленумо белгалдаьккхар, цхьайтталаргІча пятилеткa 4-ча шера план хаьал хьалха кхоачашъяр духьа берригача мехка а санна, республике шерра социалистически яхь йоархІаьь хилар. Нохч-ГІалгІайчен промышленносто бинь бетта производственни программа хаьал хьалха чаккхъьаккхай продукци махьала яккара объемаш изделей дукхагІдола тайпаш арахецарах, планал совгІа махьала яьккхай 16 миллион совгІа сома махьа тайп-тайпара продукци.

Берхате къахьег республика гІишлонхоша. ГІишлон-монтажни балхий бинь бетта план дІадахача шера цу ханаца нийсйича дикка тІехкхоачашъяьй. ТІехкхоачашъяьй чуІе цІенош хьалдера план.

Лакхъенай юртбоахама производства эффективность. Хьалхарча кварталe хьайбай продукце дерригa тайпаш кийтдара задамеш тІехкхоачашъяьй.

Республикерча коммунистий, берригача къахьегамхой теркама юкъеттe латт хІанз Іоаль балха темп лох ца ялийтен дІахо дегІайоалаеи аьнна новкъоста К. У. Черненкос хьалхашка оттадаь декхараш, хІаьта уж кхоачашдеча доархІаме дакъа кхоач халкъа депутатий Советашка. Республикера советски органаш теркам духкагІа тІаахийта яьннай промышленни юртбоахамеи производство дегІайоалаяра, чуІе цІенош, культурно-бытовой учреждеши хьалъяра, наькъаш дехкара, городаши юрташи тоаяран хозьйран, лакхбеннаб къахьегамхоша дІадехаш долча тайп-тайпарча хІамашца царна кхоачам барца дувзадена дешаш къестадара дахьера цар бехктокхам.

Цунца цхьана, парте XXVI съездо дІадийхарий, КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума сопама поашешкара халкъа депутатий Советашта деча партийни кулгала мах беш, КПСС обкома пленумо белгалдаьккхар, цу кулгала боарамa эффективности хІанзарча хано дІадехарашта дизза йоц луш ца хилар. Партийни комитеташа хІанз а кхоачам болаш леладнц Советий болх корта болаш, дика вІаштІехьбаьккха, нийса хилара тІадерзадаь гІулакхаш, СССР Конституцех шоашта енача бокъонех цар бизза пайда эцаргбоа гІулакх дац.

Халкъа депутатий цхьайолча районнаи городскойи Советаша хІанз а хьадда белгалъьнац бока хьалбара дешаш къестадечара шоай моттиг, кхочам болаш тІахьошам доаттабац хІара къахьегама коллективо производстве - финансии планаш кхоачашдара, кхызза тІеркададу цар производственно-боахама гІулакхаш.

Партийни комитеташа Советашта кхочам болаш новкъостал дац цар гІулакхий стили методаши эргайоахаш тоаяра. Цхьацхайолча исполкомашa нахацара къаьста лелабу шоай болх, бюрократизм дІаьккхара гІулакх мела леладу, заседанеш яра тІера я.

Пленумо партийни комитеташ декхаранела яьй Советий гІулакхашта партийни влияни яра ерригача методех бизза гІа пайда эца, цар эффективность айе, формализмаца дувзадена мел дола хІамаш дІадаха. Советий болх дикагІа вІаштІехьбаргбола гІулакх де, халкъо шо хержараш депутаташта-коммунисташа гонахьа кхотабе, цар творчески инициативана стимулировани е а доьстам тама а. КПСС обкома бюрос, горкомаша, райкомашa, юкъарчапартийни организацеша практически гІулакхаш чакхдаха деза халкъа депутатий Советий балха тІа корта бола гІуланаш дІахо дукхагІа хилийтара, болх дикагІа вІаштІехьбаькх нийсен лелабара.

Къаьстта уйла тІаххайта еза 1984 шера экономически социальни дегІадахара планаш тешшаме кхоачашъяра советски, боахама органаша, общественни организацеша доаттабу тІахьожам чІоагІбарал цар бехктокхам лакхбаран. КПСС ЦК февральски апрельски (1984 ш.) Пленумий решенешца, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. К. У. Черненкос даьча къамаьлий положенешца хьалхе а лелаей, экономикаьа партийни боахамех кулгалдара стили методаши эргайоахаш тоаяра, хІара предприятеи организацеи гІулакхаш мІоаргга теркалдаза даргдац. ХІара не бехктокхам, инициатива, хьинар айде деза кулгалдеча кадрай боахама управлене ерригача эшелонашка. Производствера порядок, къахьегама, технологически, планови дисциплина бахьан долаш доагІар дика хьакха деза кулгалхошкара, берригача болхлошкара. Жоп лира деха деза мичча бесса бахкка а болх пхагІа бакхарахи чакх ца баккхархи, принципиальни мах бе беш шоашкахьара доал ца дар, болх вІаштІехьа ца баккхар, гІулакхаш кегадаь лелалар бахьан долаш экономикаша зе деш барий.

Къаьстта уйла тІаххайта еза промышленни производства доархІамегІарча участкашта. Доагора-энергетически комплексо, эттара хьалха — мехкдаьтта, мехкдаьтта чакхдоахача, мехкдаьтта-химически, 1984 шера план кхоачашъелга шоаех тийша долаш долча кхача доакъой предприятей болх лоархагІа ца боалаш лелалга Іалашде деза.

Юрта боахаме, карарча шерара лакха задане хІанз латта хеоттама хьалаши тергама а деш, кхы а чІоагІагІа теркам тІабахийтана баргбац йолаш йолча производственни потенциалах пайда дикагІа эцара. Хьайбай продукци кийтъяра план кхоачашъяра тІехьадисар дІадаккха а дулх, шура, фуаш, массе тайпа юртбоахама продукташ дукхагІа йоахилга Іалашде а деза.

Партийни, советски, боахама органаша даим йоакхо еш дола гІулакх хила деза бахача наха ешача товарашцеи гІулакхашцеи уж дІахо дикагІа Іалашбелга, халкъа эша товараш хьадара, бытовой гІулакхаш деяен розничи товарооборота дегІакхуалара планаш тешшаме кхоачашъеча.

Советски органий уйла тІаерзалкха яргьац городаш, юрташ тоаяра, паьнгаш дехкалга дикагІа вІаштІехьдаккхара, хІара станици, поселкоен, юрта Совета территоре тІа бытовой гІулакхаш ду предприятеш хургйола гІулакх де деза.

Республика партийни комитеташта, Лакхехьарча Совета Президиумаи Министрий Советаи хьалхашка декхар оттадаьд — советски органий гІулакхий стили методаши тове, организационно - массови болх хьдан ший ханнахьен леларгбола гІулакх вІаштІехьдаккха. Нахьа хьашташи коллективни опыти хьаллоаттаю орган хилара тарра сессей лоархІам даим лакхбе. Социальни экономически дегІахара эттара лоархІамегІен перспективнегІен дола денаш депутаташка дувцийта увттаде, тІайида хинна решенеши хаьрахой наказаши кхоачашдара хьакъехьа даим депутаташка хоам бе, депутатски запроса практика хийца юкъехкхахьа. Массазарча комиссей балха хьинар айде, решенеш кхоачашъеча тІахьожам лоаттабеи кхоачашъярен дахьера цар лоархІам лакхбе.

Советски органий аппараташ отделий партийни организацей болх-тоабанза, моттигерча Советий решенеш чакхдахара, депутатий предложени замечаниши кхоачашъяра хьалхара доагІар коммунисташкара - хозяйственникашкара чІоагІагІа хьедеханза даргдац.

КПСС обкома пленумо белгалдаьккхар, КПСС Центральни Комитето Советски правительствон кийчъяьь тІаийцан юкъарча дешарен профессиональни школах йола программа чІоагІа политически социально - экономически лоархІам болаш дола ерригача пачхахьалкхен дикхІама хилар.

Пленумо горкомашкара, райкомашкара, кхьанцарча партийни организацешкара, министерствашкареи ведомствашкареи, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешкара хьадийхир юкъарча дешарен профессиональни школа реформа Кертерa лостамаш чакхдахара шерра организаторски массово - политически болх боаржабелга.

ГІулакхаш чакхдахалеа дергдац хьатІа доагІача 1984—1985 дешара шерре а, дешара - хьехама процесса боарам лакхбаре, Іилмай лардех йолча мІоаргачен чІоагІачен знаех, коммунистически мировоззренех дешархой кхебара. Балха чулоацамаш эффективностаи хьалхара халкъа образоване органий, школайи ПТУ-йи педагогически коллективай бехктокхам мах баша барбац, са лингара дена ходам болаш дІадаха деза дешархой хьинай самалйиах беча хама нийслуш йола формализмах процентий совьхха гІертахгаш, из доагІар лелаялга.

Партийни комитеташа вІашагІтоха доагІа реформа чакхъяккхара тІадерзадаь ерригача советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацей, школай къахьегама коллективай низаш, лакхбе беза дешара заведеней партийни организацешта кулгалдар боарам. Айбе беза кхувшдоагІача ноахала кхетам балара хьалхара деза лоархІами бехктокхами.

Министрий Совет, КПСС горкомаш, райкомаш, министерстваш, ведомстваш декхарийла я лакха квалификаци йола болхдей кадраш плана боарамагІа кийчъю керттера форма хилара тарра профтехобразоване система дІахо дегІайоалаелгеи эргайоахаш тоаелгеи Іалашде, берригача нагархошта профессиональни дешар хьехарга доалара дакъе цун лоархІам айбе.

Профтехобразоване дешара заведеней юкъарча дешара школаца, къахьегама коллективашца, дай - ноаной общественностаца шеррей хаддаьзен бувзамаш лоаттаделга Іалашде.

Халкъа образоване органашта кулгалдара боарам лакхбе, керда школьни здани хьатІа деш дола классни цІеноши хьалдара, школаштеи профтехучилищаштеи ремонт яра планаш шоай ханнахьа кхоачашъергйола, дешара заведенешка общественни кхача дикагІа вІаштІехьбоаккхаргбола гІулакх де лезаш я Министрий Совет, КПСС горкомаши райкомаши. КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленумо дІадийхарашка хьежжа партийни советски органий лоархІамегІара декхар лоархІалда педагогически кадрай къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара хаддаза йоакхо елга.

Дешархой къахьега Іомабара, кхетабара, царна профессиональни лостам балара гІулакх дикагІа вІаштІехьдаккхара базови предприяти, организаци, учреждени тІачІоагІйола хІара школа, профтехучилища.

Халкъа образоване дешашта ведомствай юкъара комиссе вІашагІйоллийла республика Министрий Совета.

ВЛКСМ обком декхарийла я юкъарча дешара школашка, профессионально - технически училищашкеи техникумашкеи комсомольски организацей гІулакхаш дикка тоадегла, школьни комсомольски пионерски организацей авторитет лакхъелга Іалашде, цар творчестве самодеятельности дегІакхувла.

Массови информаце средстваштеи писателий, художникий, композиторий, культура учреждеши болхлой творчески союзаштеи хьалхашка декхар оттадаьд деша багІача нагархошта коммунистически кхетам балара, юкъарча дешарен профессиональни школа реформа толаме чакхъяккхара чІоагІа влияни е аьнна.

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пленумо хьакхайкадир ленински партенеи цун Центральни Комитетаи гонахьа айхха кхотаенна йолча республика партийни организацe, берригача къахьегамхоша КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума решенеш толаме кхоачашъяь хилийтара дикза дарт мел зоалар дергдолгах ше чІоагІа вортийна хилар.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачашъеш

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ ОПЫТА—ШЕРРА НИКЪ!

КОММУНИСТАШ КЕРТЕ А ЛАТТАШ

Укх тӀехьарча шерашка вай республикерча производственни объединеней коллективашта юкъе хьалха латташ я КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара хӀара тела Цӏе байрах лелаю СССР 60 шу дизара хӀераГӀча «Оргтехника» яхача Грознененски производственни объединене коллектив. Дукха хьа [illegible] КПСС обкома бюрое [illegible] объединене коллектива балха [illegible].

Укх толамаш долхача объединене коммунистийи ловдача дакъах, парткома беча балхах дувц парткома секретаре ГАЛИЧ Александр Владимировича.

— Вай республике эттара хьалха къахьегама оасарле 1,2 процент планах совгӀа наьзьаре, арахецача продукцега дӀабодаш бола мах ах процентал чуьнахьа бовцаш лохбара йола инициатива дӀайолальчарие юкъе я тха объединени. Из инициатива хьал а лаьца, республикерча ераш совгӀа йолча предприятеща тӀейӀцар встречни планаш. Къахьегама оасарле лаккъарах тӀаккхаш йола продукци дукхагӀча даькъе арахецаргӀа кхоальча материальни энерги чотагӀа.

Парте хьалхашка еттадь декхараш толама кхоачешдара къовсам а лоаттабеш, кхинар кхе ца деш болх бе йолеенча объединене коллективо дӀадоладь гӀулакх хьал а лаьца, цу лостамегӀа деш дола балхаш дизае чаиздакийтара керте эттар тха партийни организаци. Берригa коммунисташ а КПСС членалла кандидаташ а дӀалерхӀача [illegible].

[illegible]

заседание. Цул тӀехьагӀа хиляр объединене генеральни директора култалдеш йолча производственно - экономически совета заседани. Цига задани еяар экономически, технически, производственни службашта кхы тӀа а къахьегама оасарле локкъаран хьаьча продукцега дӀабеда мах лохбарам йола встречни планаш тӀазцара торенаш таккара. ДӀаболабелар цу лостамегӀа бола организаторски болх. ВӀашагӀьеккар цехий начальникаш керте латташ йола болхлой цехови комиссаш. Царна юкъебекар специалисташ, производства новаторш, яхьо хьалха латта болхлой, партийни, профсоюзни, комсомольски актива вокалаш. Цехий производственни балха анализаш йир комиссеша, тайпанча предложенешка хьежар, экономически расчеташ йир.

Объединене Ӏилман-техническ совето къоастадир производства торенаш тахара, наде[illegible]

[illegible]

53 эзар сома маха нормативно-цӏена продукци, задани совгӀа махала [illegible] 210 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Къахьегама оасарле [illegible] плане 102,1 процент кхоачашьяй.

КПСС ЦК февральски, апрельски (1984 ш.) Пленумий решенеш, нигта КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьерча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкос Москверча «Серп и Молот» яхача завода болхлошца вӀашагӀкхийттеча хана даьча къамаьлацара положенеши выводаши кхоачашъяра берригa болхлой оарцагӀбахана объединене парткома хаддаза тӀахьожам лоаттабу белгалъяьча организационно - технически мероприятеш мишта кхоачашъю хьежаш. Хан-ханнахьа парткома заседанешка, партийни собранешка дувц цехий кулгалхоша, партийни бюроша встречни планаши тӀайӀца декхараши кхоачашдарах дола де[illegible].

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленум хиначул тӀаьхьагӀа къахьегама оасарле планал 1,2 процент лаккъаьи арахецача продукцега дӀабода мах ах процент лохбеш дахрхӀар оаха. Цу тӀа сацийтанзар объединене парткома ше беш бола организаторски болх. МалагӀча торний чотагӀа лаккъа [illegible]

[illegible]

«Оргтехника» яхача Грознененски производственни объединене малярни участкиш[illegible] [illegible] укх дика кхоачашдеш хиларах тарра йоа штукатур-маляр Е. Рабухина. Тхьо шу совгӀа ха я цо предприяте къахьега. Рабухиний хьалхала къахьегаш белгалбаьккхаб «За трудовое отличие» [illegible] медалица, [illegible] [illegible].

Общественни [illegible] а [illegible] даьгьа лоац производства ветерана. Из а кхагӀча хала [illegible] тӀахьожам[illegible] [illegible].

СУРТА ТӀА: Е. Рабухина.

И. ПЛИЕВА сурт.

1,2%—0,5%

«Оргтехника» яхача Грознененски производственни объединене серийгача цехаш тӀайӀцача встречни планах къахьега гуш дар къахьегама оасарле 1,2 процент лаккъе йоаш кхиар. Фу лу цо объединенига? Цул четагӀа а кхыйола организационно-технически мероприятеш чакхъяхарах а вӀаштӀехьдоал планах лаьрхӀечул совгӀа пхь электрофотографически аппарат, 358 салазаш [illegible], 173,6 эзар [illegible] авторучка, 39 эзар сома [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] продукци арахецар.

Къахьегама оасарле 1,2 процент лаккъе вӀаштӀехьдоал [illegible] технически боарам [illegible], объединене [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] вӀаштӀехьбаьккхарах, производства кулгалдара [illegible] [illegible].

Арахецача продукцега дӀадодар [illegible] лаьрхӀечул ах процент лохдича 55 эзар сом кхаду. Цхьайолча операцешта дӀабода къахьегам лохбарах, керда техника производстве [illegible] арахецача продукцега дӀададар 30 эзар сом лохде а вӀаштӀехьдоал. Арахецача электрофотографически аппаратешка дӀададаш дола металл шера 50 тонн [illegible] цу аппаратешка хӀададар 15 эзар сом лохлу. ХӀаьта дӀайохийташ йола электроэнерги лоттьарах пхи эзар сома производство вӀаштӀехьъяьккхарах 4 эзар сом лохлу арахецача продукцега дӀададар.

ЦОХ ХЬАХУР

БЕРКАТЕ ГӀУЛАКХ

1984 шерага кхачалца йолча хана встречни планех лаьца коллективаша телаш дина предложенеш чӀоагӀйора министерствашa, цхьабакъда, уж чӀоагӀъеча хана моттигаш хийслора коллективай поощрительни фондашка кхы тӀа хьачуяйташ йолча отчисленей боарам къовсета ца беш.

Цул совгӀа, коллектива дагадоккхарах тӀаэца йиш йолаш яцар встречни план. Дукхьал пятилетни плана кханхамех кхоачашле дезаш цу шера оттадаьчарга хьеж[illegible].

1983 шера оаха тӀайӀцача встречни планах тхо декхарийла дар арахеца нормативно-цӀена продукци 125 эзар сома маха дукхагӀа хилийта, пачхьалкхен дилала Знак йола продукци 752 эзар сома маьха хилийта пятилетни заданех, лаьрхӀачул. Уж цифраш оаха толаме кхоачашйир. Цунца цхьана материальни поощрительни фондаш пладага хьежна дӀахьожайир, нигта аьлча, финансови оагӀоракъа цу гӀулакхах предприятена зе дилаьзар.

ХӀаьта 1984 шера дика КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенешка хьежна, встречни плана порядка лоархӀаме тӀатохамаш даьд. Царех цаӀ, хӀанз встречни план тӀаэцарах дола гӀулакх — лакхе латтача организаце чӀоагӀде ца дезаш, цунах лаьца хоам бича доалаш да. ШоалагӀадале, болхлой, инженерно-технически болхлой къахьегамцара безам сорбаккхара, цар хьинар айдара, встречни планаш тӀайӀе бахьо я [illegible] хьалага хьежна, пятилетни планах йоагӀачул вӀашагӀа яле укх шерара задани. Встречни планаш кхоачашъе оаш пайда эцаш йолча чурча резервий чотаца. Цхьан [illegible] аьлча, 1984 шера встречни плана хьакъехьа даь хувцамаши тӀатохамаши пачхьалкхенна а производственни коллективашта а дукхагӀа пайда лургболаш да.

Объединене коллективой торонашка хьежачул тӀехьагӀа, сода бир встречни план кхоачашъе йиш хиларах. Цу дакъе гӀулакх дайцар объединене генеральни директор юкъе а волаш йолча производственно-экономически совете. Цига лацийгӀар генеральни директора заместитела нов. В. Максимова аьча информацега. Цо аьлар, встречни план кхоачашъярах кхы тӀа а продукци арахеца вӀаштӀехьдоалийтаргда аьнна. Массе а йолча цехашка, участкашка болхлой собранеш хилар встречни планах лаьца долча доц дувцаш.

ОбъединененгӀа чуйоагӀа оргича заводаш дика лоархӀаьяй беъ бетта планах.

Белгалъяккха лов, тӀеяйна социалистически декхарашши встречни планаши дика кхоачашъяь А. Маргосов керте латтача цеха коллектива. Деррига [redacted] тӀайӀца хиниа встречни план кхоачашйир цо. ХӀаьта социалистически яхье цу цехера котъялар В. Лутовина кулгалдо сборщикий бригада.

ХӀанз хӀара 10 дийнахьа цкъа кулача оперативни совещанешка эттара хьалхарча даькъе тохкам бу цехий коллективаш встречни планах мишта лоархӀальй, уж лерттӀа кхоачашъяре эцар фуд хьож.

Нигта, хьалхашка латта декхараш дика кхетадеш, къахьегаш я тха объединене коллектива.

Г. ЧИГРИНА,
объединене планово-экономически отдела начальник.

ТХОНА А ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА А ПАЙДАНЕ

Укх тӀехьарча шерашка промышленни предприятешкa шерра даьржад болхлой къахьегам бригадни формаш [illegible]

[illegible]

Яхьо хинар совдоаккх

«ХӀара балха дийнахьа дисциплина тӀехдикеи хьадер дукхагӀен хилийтаӀ» яхача девизагӀа йола социалистически яхь вай республике эттара хьалха дӀайоладарех ба «Оргтехника» Грознененски производственни объединене болхлой.

Объединене хӀара цехе вӀашагӀъелхай сменашка, участкашка даьхача къахьегама толамий итогаш ара йола комиссеш. ХӀара дийнахьа берригача болхлошта дӀайоланийтара, цехашкарча дакъа екранаш тӀа дӀаязъю уж. Цул совгӀа, яхьа итогаш ювц объединене комиссе. Массе а цеха коллективаша даьхача толамий итогаш ера хана ларде луш пачхьалкхен план кхоачашъяр, къахьегамея производственни дисциплина, арахара про[illegible]

гача членашта хӀара цеха коллективо даьха толамаш дӀадоволийташ дола протокол оттаду. Цу тӀа цӀеча шаьгьаца белгалду малагӀча хьокхама задании тӀайӀца декхараш хьан кхоачашдаь. [illegible] Цун бахьан тохх комиссе членашa, нагахьа новнъостал еше, цар цу гӀулакхата хьакара оарцагӀйоах общественни организацеш.

Цу яхье бутт чакхбалалца йолча хана дукхагӀа котабаш йоахаш хьа а ена, хьалхара моттиг дьаккхача цеха коллектива объединене карара кара тела ЦӀе байрах а душ, ахча премихьоекаю. ХӀара болхлочоа цхьацца туна кхоачаргдолаш хул премии. Цох дакъа ца кхоачийташ бут шоай декхарех лоархӀа ца беш бола а къахьегамен производ[illegible]

— Дукхьал оалош дӀайолальча девизагӀа йоарахальча яьхах къахьегараш совгӀа, оаха цунна юкъекхукь дукха а тайп-тайпара а формаш. «ДикагӀвола мастер», «ДикагӀйола бригада», «ПрофессегӀа дикагӀвар» яха сийлен цӀераш яхара тӀехьа а чӀоагӀа къовсам лоаттабу тха [redacted], — аьлар социалистически яхье йолча инженера Булатова Екатерина Николаевнас.

Укх шера хьалхарча беъ бетта квартале объединенерча цехашта юкъе яьрнача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Бронникий Виктор Владиславович керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча воркхӀагӀча цеха коллективо. ХӀаьта [illegible]

В. ДОГМАРЗИЕВ.

ТОЛАМ БОАККХАРАШ—НАХ

КПСС XXVI съезда, цул тӀехьагӀа хиначa КПСС ЦК Пленумий решенеш, Москверча «Серп и Молот» яхача завода болхлошца вӀашагӀкхийттача хана КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьерча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлацара положенеш [illegible]

[illegible]

къьастта дика къахьегаш я Рубанов Владимира слесарий-сборщиккий. Двуреченская Зинаида керте латтача [illegible]

[illegible]

[illegible] 30 болхлочо а. Царех ва Ленина орден лелаеш вола фрезеровщик [redacted] Юрий Васильевич, коммунистически [illegible]

[illegible]

Г. ВЕРЕВКИНА,
«Оргтехника» яхача Грознененски производственни объединене профкома председатель.

[illegible]

А. [illegible],
«Электроприбор» завода [illegible].

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

БАЛХА СТИЛИ МЕТОДАШИ ЭРГАЙОАХАШ ТОАЕ

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета Президиумо шин аргIанарча заседане республиканскии районнии агропромышленни объединенешка КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо дIадийхарашка хьежжа организаторски болх эргабаьккха тоабарах лела дош а Кхачан программа кхоачашъярца дувзадена дукха кхьтоля дешаш а лийнал.

Уж дувлача дакъе лаьцар республиканскии районнии агропромобъединеней советий кулгалхошек членашен, министерствай, ведомствай, агропромышленни комплексана юкъейоагIача предприятейн организацейн кулгалхоше.

Заседане белгалдаьккхар агропромышленни объединеней балха органий функцеш кхоачашъеш йола НГIАССР юрта боахама министерство, райисполкомий, горисполкомий юрта боахама управленеш кхы тIа а штатни единицаш а ший чIоагIъяь, керттера даьхье дика опыти лакха квалификаци йолаш болча специалисташца кхоачамбаь хилар. ЧIоагIъяьй планово - экономически, финансови, доаньоша юкъера служ[illegible].

Кулгалдара экономически методаш эргаьха тоаяра а юрта боахами кхьидола доакъоши дегIахкхулара актуальнии перспективних дешаш коллегиальни къестадара а тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаьхад республиканскии районнии агропромышленни объединенешка. Цхьа а яь чакхйоаккхаш я кIезига рентабельнии зенен йола тIехьаюса колхозаши совхозаши хьалха кхара тIаерзаль мероприятеш. Цар йиш хилийтай, пачхьалкхено даьча финансови новкъостала пайда а эцаш, уж дикка кIезигье я юртбоахама производства цхьадолча доакъой рентабельность айе[illegible].

Республикански агропромышленни объединене совето практически новкъостал ду РАПО советашта боахаме расчет юкъейоалларе, планировании экономически стимулированни тоаярца, колхозийн совхозийн гIулакхех бухеш лаш хьакуларашта укъхара агропромышленни объединене доакъошхой бехктонхам лакхбаеца дувзаленна цар беча балха стили методаши эргайоахаш тоаяра.

Юртбоахама балхаш дикагIйолча хаиаша чаьхлаш, лаьттах, техниках, производства кхьча средствах пайда диагIа эца лаьнай колхозаши совхозаши, агропромышленни комплексага гIоллара цар партнераш. Цу гIулакхаца республикага йиш хилийтар 1983 шерен 1984 шера хьалхарча квартален пачхьалкхенга юртбоахама продукце керттера тайпаш доккхара планаш кхоачашъе, 1982 шераца нийсйича из 3,4 процент дукхагIа яккха.

Цхьабакъда, республиканскии районнии агропромышленни объединеней гIулакхаш кIиаз а бекъоца шоа луш дац КПСС ЦК майскии (1982 ш.) дул тIехьагIа хиннача Пленумашка дIадийхарашта. ЦIенхаштта кхоачамбоацараши карара дувлийта кIамаши дукха да цар балха тIа. РАПО советаша колхозий, совхозий, объединеней кхьча доакъошлой болх даьрхкIа тIаберзабац юртбоахама производства эффективность дIахо лакхлулта цоаех тийша дола де[illegible] къестадара. Цхьацхайолча районашка колхозашен совхозашен кхоачам болаш юкъеихаьхац къахьегам вIаштIехьбаккхарен цунах мах теларен керда прогрессивни формаш.

Республиканскии дукхача кхыча районнии агропромышленни объединеней советаша бизза пайда эцац шоашта чуйоагIача предприятейн организацейн гIулакхаш вIаштIехьдахара шоашта санача бокъонехи торонехи.

Грозненскии, Малгобекски, Гудермесски, Назрановски районнии агропромышленни объединеней советаша колхозаштен совхозаштен администрировании доал ду шоаш лакхаш пайдан доацараши леладу, шоай боахама доал ден инициатива йолаши шоай мугаргIа йитац уж. Доакъой юкъарчен экономически хьисапера дукха лоархIаме дешаш цар бокъоцц Iомадац, коллегиально дувцац. РАПО советаша шоай керттера уйла тIаерзаю хIанз укх сахьате хьалхашка увтта дешаш къестадара. Советий заседанеш хан-ханнахьа яц.

Ре[illegible] агропромышленни объединенеша мела къестаду материальни поощрене централизованни фондаш хьаяра, социально - культурни мероприятей, чуIе цIенош хьаладара, производство дегIайоалара дешаш.

Уж а кхьдола а кхоачамбоацараш республикански районнии агропромышленни объединеней балха стилацеи методашцеи кхоачамбоацараш хилара бахьан да дукхагIча даьнье НГIАССР юрта боахама министерства, халкъа депутатий районни, городской Советий исполкомий юрта боахама управленеша агропромышленни объединеней балха органий функцеш хIанз а [illegible] кхоачамъеш ца хилар.

Райисполкомаша, горисполкомаша кIезига тергалду районни агропромышленни объединеней гIулакхаш, цар балхага кIезига ладувгI халкъа депутатий Советий сессеша, исполкомий заседанешка. Ше доагIар дац районни агропромышленни объединенех йола Положени йиза кхоачашъелте Iаламдара, агропромышленни комплекса ерригача [illegible] кулгалдарен цар болх вIаштIехьбахарен даькъера цар лоархIами бехктонхами лакхбац.

Республикански агропромышленни объединене совета а халкъа депутатий районнии городскойи Советий исполкомашта а тIадилалад РАПО балха тIара кхоачамбоацараш дIадоахара, юрта боахамаи агропромышленни комплекса кхьча доакъоштен кулгалдара цар чакхдоахача гIулакхий стили методаши эргайоахаш тоаяра беш бола болх дIахохьолга.

Агропромышленни комплекса проблемех йола КПСС ЦК майскии (1982 ш.) апрельскии (1984 ш.) Пленумийи Ерригсоюзни экономически совещанеи решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела воа К. У. Черненко къамаьлашарен КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара воа М. С. Горбачева доккладашарен хьайоагIа предложенеши выводаши кхоачашъяра организаторски политико - кхетамен болх чIоагIагIа бе беза республикански агропромышленни объединене, министерстваша, ведомстваша, агропромышленни комплексана чуйоахача предприятешеи организацешеи, халкъа депутатий районнии городскойи Советий исполкомаша, районни агропромышленни объединенеша.

Республиканскии районнии агропромышленни объединеней советаша кхы тIа а гIулакхаш чакхдаханза дарглац АПК предприятешеи организацешеи шоай леладу экономически гIулакхаш эргадоахаш тоадара, къахьегама оасаре лакхъер, юртбоахама продукци яккхарга дIадоагIар лохдарги цун дикал товяри, планови, технологически, финансови, исполнительски дисциплина чIоагIъяр дукха боахама чура расчети коллективни подрядаи юкъейоалаелга Iалашдара. РАПО никаш тIадерзаде деза агропромышленни комплексана чуйоахка предприятеши организацеши ведомствашара хийра алар сихагIа дIадаккхараи цар гIулакхаш пайданагIча сагIорахьа лестадараи. Къаьстта уйла тIаккхийта еза кадраш хьахаркара, балхаш тIа дIанийсъяра, царна кIетам бала дешашта.

Республикански агропромышленни объединене балха орган йолча НГIАССР юрта боахама министерства тоабе беза РАПО-шта кулгалдаран организаторски болх эргабахаш тоабарах. Цуна хьалхашка оттадаь деххараш кхоачашде вIаштIехьдаргдолаш цар аьттув бола хьалаш кийсдаре шин аппарата подразделенешта фу болх, Iалашде деза агропромышленни объединеней гIулакхашца дувзадена дола нормативни кхьидолае документаш районни агропромышленни объединенешна, хIаьта иштта юртбоахама производстваша юкъаенна йолча предприятешка а организацешка а дIакхоачийтилга.

Районни агропромышленни объединеней советаша хьажа еза гIулакхаш де оттальча предприятешеи организацешеи кхоачашдеча балхашен гIулакхашкеи колхозашен совхозашен дIаухийтар кIезигларга. Вутт балалехьа оттальча чIоагIъяьи йоахийла цу предприятешеи организацешеи, коллагIча ведомстваша чуйоахаш уж ала а, деча балхаштен гIулакхаштен тарифаши расценкаши, уж юкъейоалаяра тIахьожаш оттаболба.

Республиканскии районнии агропромышленни объединеней советаша Iалашде деза дIа-хье леладеча боахама гIулакхашка социалистически законность кхоачашъелга, агропромышленни объединенешта чуйолхача предприятешеи организацешеи правови болх тоабара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахилга.

Министрий Совета Президиумо чIоагI а яь, районашка дIаяхьийтай кхы болек малхера кIеш дукхагIа дахаран кийчдарах тIаерзаль мероприятеш а задачеш а, дийнад республикна колхозийн совхозийн Iуналла воспроизводство ера, хьайбай боахаме селекционно - племенной болхи учети вIаштIехьйоаккхача цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах доладош.

ВАХАРЕ ДЕНАЛЕ НИКЪ ЛУВЦАРЕХ

ХЬИНАРЦА ХЬОКХАМ ЛУШ Я

— Сона дика дагадоагIа школера дийна хьача дукхьашха завода къахьега а этта шин кIирагIа ученицалда болх беь йийца 15 сом далаш а долаш се цIаена да, хьаш дувц Оздоева Алсса Хьавас, хьалхата дар кхоачададар бахьан долаш, цу деррига ахча къаьста — шийтталхийтта кириг долац делар сона массера. Со-я сийна доккха хIана карагIдаьлча сана гIадъякха йолац цIаера цу хана, хIаьта а нийслора гоахьара хьачуухаь[illegible] чарехи: «Ай, фу боахло хургьяр цох-м?! — яхаш, шеибувлаш нанага душцараш а.

Ханага диллача зIамига хиларел совгIа, дегIа а оцда йоаца Хьава дукхьашха цхьоалагIча конвейере болх бе дIаоттанча хана цуй балха тIара цхьабола керда новкъостий а бацар дац бIубена. ХIаьта а дукха ха ахар цуна ше сага балийна йоацен тешамен болхло хургйолга дIахайтара. Ший нахаре чIоагIа лоархIаме хиннача цу кхьа шийга хоза дош аьна, новкъостал даь, хьаллаьца сег аьцлуш хилац. Хьавас дика могаху цу хана шоай сменни мастер, тиша Цурои Батырбик. ДоагIар цIенхаштта хьадехане нийсхо езаши вар, яхаш вувц цо из.

Кхо бутт мара эшаза Хьавайна ше боакъоаца йола болхлочун самалаш йоахка сaг Волга дIахайтара. ТIакха йIар до хьалхара Сийлен грамота, еа шу даьча 1-ча Майна хетальча тIомествени собране эттара дезагIа дола совгIат делар къонача сборщицана.

Цу хана дена шийтта шу даьннад, хIаьта хIанз комсомольско - молодежной бригада кулгалдо йола Оздоева Хьава да йовзаш атта сaг хургвац Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинстру[illegible]».

Цар бригада вIашагIъелла 1976 шера. Цуьна юкъебоагIа КПСС членаш бола слесараш сборщикаш Балхаева Люда, Оздоева Тамара, ворхI комсомолец, кхьбараш, деррига а шийтта сaг. Цар массане барт вIашагIтоха уж шоайла гIо-новкъостал деш, балха гоазал лакхъеш хулга Iалашде карагIдаьнна бригадера. ТIаккха цунга хьежжа да цар доаха къахьегама толамаш а. ХIаьта цар коллектив ше хьахинна дукха ха дIалехьа предприяте хьалхаеттарашца белгалйоахаш хьаенай. Къаьстта беркате къахьийгар цар вай мехка а республика а 60 шу дизаре накъадолаш хиннача 1982 шера юбилейшта. Из бахьан долаш яхье котъяннарг а лаьрхIа цар бригадана «НГIАССР 60 шу дизара цIерагIа коллектива» яха цIи тиллар.

Дукхача хана сборочни цехе хьаккхаьттаж хьабоагIа Хьавай бригадера кхалнаха мехкарийя. Дакхха гIалат доацаш шоай болх хьабеш хиларца белгалбоах бригада кулгалхочо Нальгиева Исрьяна Люба, Гамурзиева Бембулата Зина, Дахкильгова Дауда Раиса, Сагова Мовлатхан, кхьбараш. Шоашта тIадилла моллагIа деккар тешаме, «аккхасоадаш кхоачашдечарех» бе уж.

Цамогаш хиларца е кхьдола бахьан нийсдаларца балха сaг хьа ца воагIаш моттиг эттача дакхе белгалбахачар шоашта къатIаэц цар деккараш, болх юкъагIа битац. Иштта дика вIаштIехьъяьйна, шоай юкъмоттиг лораеш йолча коллектива карагIдаьннад завода цIи хеза йолча инструментальни цехерча Нварзиев Мустафай бригадаца яхь лоаттае. Соахкара шу чакхдаьлча яьча итогегIа хьалхара моттиг хьокхайр Оздоева керте латтача коллективана.

«Электроинструмент» заводо айхха доттагIала бувзамаш лоаттаду Къулбаседа Каляга шийнар санна производство йолча цхьаьцца предприятешца. Царех цаI я Орджоникидзевски автотракторни электрооборудоване завод. Из гаргагIа хиларца цар болхлоша шоайла дIа-юха ухаш дикагIа бовзаш ба вьсарий. Цу заводе дикагIа лоархIачарех а ВЛКСМ XIX съезда делегата Бедоев Николая кулгалду бригада. Цу коллективаца яхь лелаяра оттадаь договор да сборщицай.

— ХIаьта тхо тIехкьяра уж болча хьаьнадгIа даха хиннад соахка август бетта, хIанз хастта тхо доача балха бехац ба уж. — йоах Оздоевас. Даьхача балха хьокхамашка диклача цар бригадел а толаи хилар аихарьяр.

Алхха балха декхараш аIаша бейза Iац Хьавай бригадера мехкарийн кхалнахи. Цхьана вIашагI а кхийте цIейна белгалдоах, хIарахр ль да дищдолийтац, массане довдаш доах цуна.

Бригада дики цхьан нахах латтац. Дукха ха йоацаш царех хьакхийттай школера дийна йоаллаше а укхаза болх бе йолаенна Дахкильгова Валла. Болх хьабара йовзе еза яхха а операци хIанзале карагIерзаяь яьлнай. Балха тIа йоахача сага могаметта дIаоттаэзаш а моттигаш хиннай.

— Хьаена дукха ха ялалехьа цхьа чоалхане операци елга тIадиллалдар сона. Цхьан юкъа еха хьайзар со. ТIаккха бригадиргара гIо дийхар, вож из дIахийтта лилалга кул кхера дIалхнанзар, цу хана дено шаьрбенна дIабода са балх, — яхаш дувц Валлас. — Аз хан бу юкъьанца се бола бе еча сийна кхо цу тайпара новкъостий хилархъ, хIаьта кулгалдош Хьава санна йола бригадир хиларах. Цудукьа цуна тара хила гIерт со. Из санна шай балха гIулакхах дог лазаш вола сaг дика эшаш хул наха.

Укх тIехьарча шина соьоагIа вIашта Назрановскии районнии Совета депутатала йорж Оздоева. Из деккар а харжархой шийна раьза хургйолча тайпара леладе гIерт халкъа депутат. Цар шийна тIаденача гIулакха оарцагIа йоалаш Iийнавац, хьыяре дакъа лоац районни Совета сессей балха юкъе а.

Хьавайна беркате хиннад цо заводе болх беш даьха шераш, цудухьа ше кразе лерхIаш я из. Заводах ший цоалагIа дола цIа хеташ я из.

С. МАНСИГОВ.

Воккха кхаъ кхаьчар укх деношка Нохч-ГIалгIай гIишлон управленен чуйоагIача № 105 йолча дIа-юха лелача механизированни колоннин коллективага. 1984 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяра лаьгтача социалистически къьре тIехдига къахьегама толамаш дахарах, шоаш тIадийла хинна деккараш тIехкхоачашдарах. ТIехдика оценкаш луш хамал хьалха гIишлой объекташ эксплуатаце дIаларах ПМК коллективана хьокаль хьалхара моттиги ахчан премии. Ерригача [illegible] ламех доккха дакъа кхоач Аушев Абоязида Iалихан керте латтача шоллагIча участки гIишлонхой коллективага. Массехк шу да Старопромысловски районе Маякове цIерагIча городока тIаккхоачача цар гIишлош хьалъю. Нах чубаха массехк цIа, болхлой общежити, 50 сага лаьрхIа бани, кхьйола объекташ хьалъьай укхаза участка коллективо. Шоаш хьа мел дер ханал хьалха а буваш ду гIишлонхоша. БIарчча квартал хулаш да укхаза хьалдаь а хьалдеш латташ е дола нах чубаха цIенош.

Цхьа бутт совгIа ха яьнай ханал цщ да хьалха цар эксплуатаце 66 квартира йола цIа дIадена. ХIанз сихдена балхаш деш латт 108 квартира хургйола цIа хьалдеча а. Из шийча кини[illegible] заш да шоллагIа квартал чакхйоаллаш. Доккха деккар тIаийцад участка коллективо — цо дош денад ерригача района гIулакх даь ца Iеш, бIарччача города а хьашташ кхоачашдергдола 480 бера лаьрхIа йола поликлиника карарча шера хьалхара ах шу чакхдалале эксплуатаце дIаяла.

— Геттара лоархIаме объект я из, дувц участки прораба Вежов Ахьмада. — Укхаза хургьа дукха тайп-тайпара процедурии набшеташ, лабораторешь, шиъ наьк ду шийтта метр йоакал йола бассейн. Иштта оаха хьалдеш да нах чубаха цIенош а. Тха гIишлон управлене кхьча коллективел толашагIа хила тхона карагIдувл участка хIара болхло ший гIулакх цIена кхоачашдеш хиларо, ханал хьалха е дувлаш оаха гIишлош хьалъяре.

Шоаш дечох дIахо дувцаш участка прораба цIераш яьхар шоай дикагIболча гIишлонхой. Уж ба В. Вилиев керте латта плотникаш, П. Черепкина кулгалду накамзщикаш, Р. Довлетукаева, А. Зайцева керте латта штукатураш-маляраш.

СУРТА ТIА: шоаш дергдолчох участка дикагIболча балхлошца дагаболаш ва участка прораб А. Вежов.

Р. АУШЕВА сурт.

УЧЕНИЦАГАРА МАСТЕРАГА КХАЧЧАЛЦА

Тхо завода дувлача наха йоазаш саг я Мацуцина Тамара Федоровна. Царех цхьечарца завод болх бе болалнача шера къахьега йолавлар из. ХIаьта шоллагIберашта хьежаначa хиина медицински инструменташ хьаяра хьайленаш йоаззийташ хилар.

Атта хиннабац а, бакъда, хоза ватара нигъ бе Тамара Федоровнас хьабенар. Эттара хьалза Гудермесски медицински инструментий завода белха енача хана из хьенийцар шлифовально - полировальни цеха гальванина участка ученицала. Деррига ха гIертаж, массаволчох сихкуэш хиина Iеi чаена езаелар массанена. Иштта из зийра цеха, завода кулгалхоша а. Цудуьве завода дикагIболча производственникашца цхьаьта йола беш цхьа шу дьянначул тIехьагIа Мацуцина хьожийо Армавирски машиностроительни техникуме дешаа.

Сиха дIадахар дешара шераш. Дипломированни специалист а йолаш цо йола бахча заводе юхаере Тамара Федоровна, хIаьта укхаза цунга хьежаш а бер. Завода чIоагIа эшаш бар цу хана из санна йола специалистка. Мацуцина хьожаш цун къахьегама нигъ дIаболабенача участка смена мастерала.

Дукха шераш дIадахад цул тIехьагIа, цхьанхе моттиг нийсъенацц завода цо кулгалдеча участка коллективо къокхаьна а хилийта ерригача предприяте сий лохдеш. Массаза а хьалхарча мугIарешка йолаш, къочарна шийгара дика масал телаш хьайоагIа Тамара Федоровнас кулгалду смена.

ХIанз предприяти «Сийлен Бошлена октябре 67 шу дузача денга — хьоаттье хьинаре кIирах акача девизах бола беш йолча хана, Мацуцина кулгалду коллектив социалистически къье дика хьайле лелаш хьайоагIарах а. Цудуьна, дика да дIабехача кхь бетта цун хьокхамаш а.

Иштта дика къахьегам вIаштIехьбаккха зарах, коллектива сий, ший сий лоархIаш хиларах, производстве доккхий толамаш дахарах Тамара Федоровнайна массехк шу хьалха аннай «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи. Цо иштта лелаю «Социалистически къье котььнкара яха Зни. ХIаьта, укх шера Дунен зенгаьнта юкъера кхалнахе денна — 8 марта цIейча хетаьча торжественни собране Мацуцинай къанале къахьегам белгал а бокхаш цунна елар «За трудовую доблесть» яха медаль.

Дукха бе заводе цун ученицаш хиина, хIанз бизза шоай профессе говзанча хиина наж. Царех ба гальваникаш Я. Лемчинская, Н. Ольшевецкая, З. Замалдинова, Г. Небараева, К. Поротикова, иштта кхьбараш. Цар дег тIара баркал боах тахан шоашта балха къайлахаш йоаззийтана, керна професси аалийтача Мацуцинайна.

Дика производственни эшарал совгIа, Тамара Федоровна заводе йоаз хьинаре общественни смена. Из а агитатор, шийнсмена лектор. Цо вай бола беседаш, информацеш бохкача беззаца тIаьц заводчана.

В. НИКОЛАЕВ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЕШ

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленумо дIадехарашка хьежжа къахьегама овсарле лакхъеш продукцега дIадодар лохдеш лаьрхIа доккхий социалистически деккараш тIаийцар Нохч-ГIалгIай цементни завода беррагача болхлоша ер шу доладалушше а. ХIара цехе, участие гургдолча моттиге хьалтеха доахи уж. Заводчанаша лаьрхIад планал совгIа укх шера 350 эзар сома маьха продукци пачхьалкхенга йоха, нормативно-цIена продукци йоккхарах 130 эзар сом планал совгIа пайда бе. Цунца аьнна 12000 тоннал кIезигагIа йоацаш цемент арахеца а.

Уж деррига гIулакхаш толаме кхоачашдара завода шерра балхаш ду тиштьенна техника кердачунца хувцаш, механизаци автоматизаци юкъеккуваш, болх эттача боакххаш, кулг-кара ду балхаш кIезигагIа хургдола мероприятеш чакхйоахаш. Воккха терхам тIабоххийт завода профсоюзни организаце социалистически къье.

Цунца цхьана дикдац болхлой морални хьашташ дизагIа кхоачашдара эша хьалаш вIаштIехьдахар. ХIара бетта ю заводе яха итогаш.

Хьалхарча кварталагIа баьча балха итогех КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо завода коллектива енай карара кара тела ЦIе байракх.

ЦхьоалагIча кварталагIа 5950 тонн цемент арахийцай. Цу юкъа маьхала ньякхай планал совгIа 203 эзар сома маьха продукци, хIаьта арахийца нормативно-цIена продукци 63 эзар сом мах болаш я.

ЦхьайтталагIча шийтталга даьлагIча шера кхоачашбе лерхIа электроэнерги 250 эзар киловатт-сахьат гаргга я. ТIакха хьалхарча кварталагIа кхоьар 166 эзар киловатт-сахьат я.

Ши-шерагIа хьахиннадац уж дика хьокхамаш. Царга кхачар дукха тIагIертта къахьега дийзад заводчаний. ХIара дийнахьа болб къахьегача нала юкъе политически кIетама болх.

Къахьегама дисциплина тоаяра тIаерзаяь дукха мероприятеш завода администраце, партийни, профсоюзни организацеша чакхъяхарах, къахьегача нахьа хьалаш дерттIа вIаштIехьдахарах хоадуш кIезигденнад балха кадраш хувцалулга, нах балха тIехьабувлийта. Цхьаькха хIама а да укхаза белгалдаккха дезаш. Массехк шу хьалха вай республика долзонел арахьара хьакхувла безаш хулар завода эшаш бола специалисташ. ХIаьта укх тIехьарча [illegible] дукхьал заводерча кагийча нахаха мехкарехи производственни тIера а ца боахаш кийчбу специалисташ.

Цох лаьца дувцаш [illegible] аьлар шоллагIча производства начальника, коммуниста Щербаков Владимир Петровича: «КПСС ЦК февральски (1984 ш.) Пленумо чIоагIа терхам тIабаххийтаб производствена интенсификаци ярах, Iилманеи техникаеи карагIдаьннараш шерра балха юкъедоаладарах долча дешашта. ХIаьта кхы кIезигагIа лоархIам болаш дац цу дерригена лостам тела хоаш бола специалистех кхебар а».

Производства керда мощносташ, техника юкъейоаляра а боккха терхам тIабохийт завода. Иштта укх шера [illegible] керда «ТОПАС-С-04» яха система болх бе йолалийнай. Из бахьан долаш цементни хьайрашка лоаттаеча кланкера температура 180—200 градусагара 60—80 градусага кхачалца лохъелар. Цу торо хилийтар цементни хьайра балха овсарле дикка айе.

ХIанз укх сахьате завода энергетика, комсомольца Наумов Анатоле кулгалца вIаштIехьйоаккхаш я цементни хьайрашка бийдал автоматически дIачутергйола «РЭМО» яха дезал.

ТIеххьарча хана завода къона кадраш кийчъяра а дукхагIа терхам тIабохийт администраце. Иштта, предприяте чотагIа степенди а телаш лакхерча дешара заведенешка деша багIа кагирхой.

Иштта дийна маьнхи цIаенни цементни хьайра машинист, коммунист Исламов Алтя. Ше дика специалист хиларал совгIа, цо хIанзале массехк машиниста гIоича кийчваьь, вIашагIъеллай экономически дешара школа.

Завода сий лакха лоаттадеш дика къахьега нах дукха ба заводе. Уж ба машинисташ С. Бекриев, Ш. Исмайханов, З. Батарханова, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Юшаева Аминат, иштта кхьбараш.

Дика лоархIамий завода коллектив дIабелача биъ бетта деккарех а. Товарни продукци арахецара план 105,3 проценти нормативно-цIена продукци арахецара план 104,5 проценти кхоачашъяьй. Цу юкъа маьхала яьккхай 6423 эзар сома маьха продукци планагIа 6210 эзар сом йолча.

З. МУХАДИНОВ, тха штате воаца корреспондент.

СССР КХАЧАН ПРОГРАММА

ЯЛАТА ХЬУВКЪАМ: ФУ ХЬАХЬЕКХАР ОПЫТО

ДIанхача шерашка а сана дунен тIа хьалхара моттиг чIоагIа бе еллай вай мехко планета керттера кхачан культура йола кIа чудара. 1983 шерара хьувкъам — 190 миллион тонн совгIа ялат — чубера вайцига цун ассортименти дикали хоадам боллаш тоаелга Iалаш а деш. ТIехьарча шерашка, къаьстта дIадахача шера, дикка алсамдаьнинадар, масала, чудахе эрсий кIа, хIаьта цо йиш хилийтар мехка чуьхела эш из Iаланидарал совгIа, онда реверваш хье. ДIаьхкхача хаин из кIезигагIа дIадуваш хилара бахьан дар, Iаьрка маьхх «шоллагIа сорт» даргIа езаш я аьнна йола харц уйлаш кхьтьяллар. Бокъьалдар аьча, из чам болашагIа хинна ца Iеш, вокх кIиц аьчох йоаллагIчул маьхегIа я цун белок, цунах йоахк биологически стимуляторашь витаминаш. Бахьан уж долаш (иштта советски диетологий рекомендацеех а) дукхи дукхагIа хетта баьлар эрсий кIи кьоара маьхх, хIаьта из ма эшаша хилийта вай массаза вIаштIехьа а дацар. ХIанз хувцаденнад из хьал.

ТIехкхийттад дIадахача шера чудахьа дута, къьйола круйаш йоаха культураш, къаьстта вай мехка бахача наха традиционни йола гречиха (дуккхача мехкашка дукхьал дешиатессаш йохача тиавшка мара лалац из). Дикка дегIайоагIа чечевица производство.

Кхачан ялата производство лакхьяларо, цун структура хувцаро йиш хилийтар бахача наха эшараш (медицински нормашка хьежжа) дикза а дика а Iалашде. Аргда аз, дагадоххарагIа, чубенача хьувкъамах кхачан гIулакхашка додар диъьлагIа дакъа а ца хилар, вож — доахана дуаду, технически гIулакхашнен боахама чура эшарашен дода.

Дахача шера чубенача хьувкъамо — 190 миллион тонн совгIа ялато — тешал ду цун производство тешшамеча боараме хилара. Мехка европейски даькъа къулбехье, Казахстан, Малхбузен Сибире санна йолча кIийлен тIарча ялат дунча районашка йоьнна хинна йоллашехье, чудена ялат тIехьарча шерашка юкъера лаьрхIача шера чукхухьаш хинначул 5 процент мара кIезигагIа хиннадац. ВIаши нийсде: цу тайпара йоакъал эттача 1975 шера чуденар 30 процент кIезигагIа хилар. ХIаьта цу дика е во хиларгIа хулаш йола хьувкъама колебанеш йокхи ма йий кхьметтел дунен эттара аьттув болашагIа йолча зонашка а. ДIадахача шера сона бIаргадайра йовзаш йолча Айова кхача штате (США) дукхьал цхьан бетта йокъал оттарагIа хьалкIий хьувкъам чIоагIа лохбенна. Ерригга США хьийнача йокъал оттар бахьан долаш 72,1 центнергара 50,5 центнерга кхоачаш е 30 процент лохбелар дIадахача шера хьажкIий хьувкъам.

Юртбоахама производство лелаяра климатически хьалаш дукха чоалханегIа да вай мехка. Кхоачам ба вай дерригача лаьттаех диъ дакъа дуга нко дакъа лаьтта лелаяра кхерамеча зоне ула вайцига аьлча (США — 1 процент). Цудухьа хьувкъам тешаме дегIакхувлара дийла а чIоагIа терхам тIаухийт вай. Къовстадаь аьча, карарзаю ялата боахама агрономически, технически, экономически проблемаш комплексно къестаеш йола [illegible] мара тIа лаьтта леладара зональни системаш. Аргда аз, масала, ялат дувча лаьтташка удобренеш еккилга 1981 шера дена 6,5 тоннагара 6,9 тоннага кхоачаш лакхденнад хьена. ЦIевача цара майда шерьенний 12,2 миллионагара 19,9 миллион гектарага кхоачаш. Эрозена дукхайара минимальни обработка елга юкъенкувл 50 миллион гектара боарамеча территоре тIа. Эргалька тоалай кхоачам боллаш эшаш йолча гербицидашца Iалашъяь алатий культураш лелаяра технологеш.

Тайп-тайпара климатически хьалаш долча зонашта йола лаьтта леладара системаш карарзаяро лакхъяьй колхозийн совхозийн къахьегама коллективай шоай балхах хьакулачуи лаькъера юкъарлаш доацаш йола гIулакхаш шоай лоIаме леладара, тароваш бехкинама. Цуна новкъостал дир 1983 шера бригадни подряд шерра чуякъаро а. Опыто хьахьекхача бесса цу тайпарча коллективашка, дукхагIа долча даькъе, алапеш а 20—30 процент лакхагIа хул. Из деррига а.- бухсоцдача кхьачча, тIадерзадаь да лерхIаш доача дахьан хIа[illegible] — ялата хьувкъам лакхбаре.

Цхьабакъда, ялата проблема керттера йолаш юс СССР юрта боахама, эттара хьалха сона дагалаттар да фуражни ялат тоъаш ца хилар. Из проблема деррига лостамех къостаеш я: деррига чукхухьаш дола ялат тешаме алсамдаккхара; из дукхара эффективность лакхъяра; гIоивача, хий дола, сийнача доакъарий дикал лакхъярен уж дукхагIа кийчдарен чотах доахана дуаде эшаш дола ялат кIезигдара.

Доакъара эша ялат чудера дика гIойле яьй дIадахача шера мукки ялата ив хьакхIаши санна йола эттара дикагIа хьувкъаш йола ялата фуражни культураши дукхагIа дIаеро. Деш латт белкха дакъе концентрированни доакъарашта сбалансированни яра дола гIулакхаш. Иштта, горох (дIадахача шераца нийсдича) дукха хIанз ца шиннаш миллион гектар дукхагIа йийнай. Цун хьувкъам кIезиг-дукха лоагIа ба на болча дIатийнчул, шина цуна тIехьарча культурай хьувкъам тIаххетаро дика меттаоттаду ийцар. ХIаьта удобренега дIадодар кIезиглу. Цунца цхьан горока хьувкъам 2 миллион тонн тIаккхетар из хьалуучунга диллача маьхка 4—5 миллион тонн тIаккхетара нийсса да. Белока даькъера ялата фуражни сбалансированность толлу даьтта доахача культурай производство алсамъяккхара [illegible]. Къаьстта терхам тIабохийт укхаза шеррача масштабашка рапс лелаяе Iомадалара.

Доахан доакъареш Iалашдара чIоагIа лоархIаме да иштта силоса юча хьажкIех пайда эцияга тоадар, хIаьта уж юв хIанз укх сахьате шер-шера 20 миллион гектар гаргга. Советски Iилманхоша хьалый цар хаста кхачан йола гибридаш, тоадаьд цар дIадуа фу леладелга, шерра масштабе нарадерзадаьд кхачанза йола фуральжа а яханза а йола хьажкIаш ца талхийташ дIаоттаь лоаттаелга. Из бахьан долаш ялата хьисапе лаьрхIача 9 миллион тонн доакъара единица тIаккхийттай дIадахача шера гIоначен хий долчеи доакъара производство.

Цу тайпара, доакъара дола ялат кIезигагIа эш, хIаьта 1983 шера тоадала доладенна хьайбаш леладечара гIулакхаш, хетаргIахьа кхы а тоалургва.

Александр [illegible], экономически Iилмай кандидат, СССР юрта боахама министерства ялатий культурашен лаьтта леладара юкъарча дешари йолча Керттерча управление начальник.

(АПН).

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

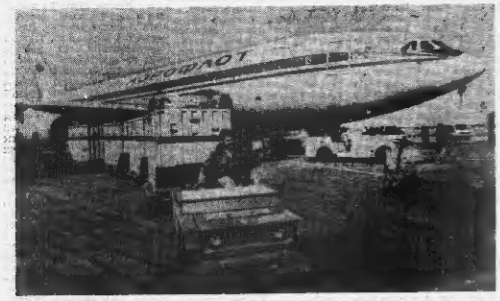

ЧССР. Москвайн Прагехьий юкъе хан - кхачахьа рейсаш еш я веарадайха болча шин мехка столицаш вIашагIъоьхуча маршруте массажиран дIа-хьа кхуьллаеш сиг... дола вовхьаш дIа-хьа кхухьиеш дикка аттачу доашхергдолаш йола «ИЛ-86» яха советски широкофюзеляжни аэролайнер.

СУРТА ТIА: Прага аэропортера советски аэробус.

ЧТК — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХЕРАМЗЛЕИ ГЕРЗАШ ДIАДАХАРИ — ХАНО ДIАДЕХАР

Стокгольме шийна болх юха дIаболабаьб Европе тешам чIоагIбера, кхерамзле хилийтара, герзаш дIадахара де дезарий хьакъехьарча конференце. 33 европейски пачхьалкхено, хIаьта иштта США-си Канадаи а шийна балха юкъе дакъа лоацаш йолча цу дунен халкъашта юкъерча форумане хьалхашна латт доархIаме декхар — политике конфронтацегара мащаре цхьана гIулакхаш леладарги ластийга хьадда чакхдаккхар.

Духхьал цу лостамагIа болх бен я Стокгольме Советски Союзи кхыдола социалистически мехкаш. Конференце болх юха дIаболабьча, хьалхарча дийнахьа советски делегаце ювцийта оттаьй Европе тешами кхерамалеи чIоагIъяра де дезарий хьакъехьара предложенеш. Цу лоархIамеча документа тIа бокъонца хьахьекхай КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос дIакхайкваь ядерни державацта юкъера гIулакхаш хьалдаче нормашка хьаьжа хилара, ядерни тIом ца хулийтилга цар аралхьарча политике керттера де жерхIар хиьца дIоттера йола ишнинатива.

Лаьттан тIара мащар чIоагIбара лоархIаме хIама хургдар. Советски Союзо санна, ядерни герз эттера хьалха тохергдац аьнна ядерни державаша шоашта декхар тIаьцирах. Цхьабакъда рейганоски администраци НАТО гIоллара цар союзникаши Стокгольме а цу инициативех дIаккхета ца лош чIоагIа чугIерташ ба. Мел могар ду Советски Союза машар бевара лоархIамеча акцена духьале а гIерташ. Цу хенна цар йоах ядерни герз эттара хьалха тохаргдац аларех «кхоачам хургбац». ХIаьта деррига а цу герза дIатIадахьа гIерта йиш яц а, йоах.

Советски Союзо кхыча социалистически мехкашен шоай дерригача практически гIулакхашца цкъа санна дукхазза а дIахьекхад США уж «аргументаш» делаш яраш цхьаккха дош доацар долга. Из цIаькха дIахьекхар Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхьалкхенаца 7 мае НАТО членаш йолча пачхьалкхенашка тIема низ кIоши духьала ца баккхаран машара гIулакхаш ледадарен хьакъехьа договор де вай, аьнна йолча тIеххьарча инициативо а. Из инициатива дегIа а йоалеш, Советски Союзо Стокгольме аьнад Стокгольмски конференце доакъошхой йолча еррига пачхьалкхенашка, уж тIема союзашта юкъе йовгIар е нейтральни блокех дIаккхетавзен яр аьнна хIамa долаш, доагI-доагIаш дола декхараш тIаьцар, аьнна.

ТIема кийчонга дIаухийтар сиха закхлуш доагIаш хиларах герзаш Iоадейта чIоагIдуш хилар тема а дешь. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша 1984 шера 5 мийта НАТО членаш йолча пачхьалкхенашка предложени енай тIема кийчонга дIаухийтар дукхагIа а ма хилийта кIевиг а де, аьнна. Цу гIулакха юкъе дакъа лаца йиш йолаш хургьяр Стокгольмски конференце шоай вихалаш бола еррига пачхьалкхенаш а.

Пачхьалкхенашта юкъе тешам ца хилар дIадоккхара иштта эш Европа химически герза кIаллархьеккхара ма могта низаш тIадерзадар. Духхьал из да Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхьалкхенаша 1984 шера 10 январе дIа а кхайкаь Стокгольме переговорий истола тIа Iоякхача предложенешка дувцараш а.

Советски Союзи кхыча социалистически мехкийи конструктивни предложенеш дика хара йолл Стокгольмерча конференце керттера декхар кхочашдара — Европе тешам, кхерамзле чIоагIъяра а герзаш дIадахара а ковкъостал деродолаш.

ЦЕНТРАЛЬНИ АМЕРИКАНА ТIАЭТТА КХЕРАМ

Соахка шоллагIча ах шерен карара шу долалуш Гондурасе хинна «Биг Пайн-2» яха американски маневраш чакхъьайнай а алалехьа Центральни Америке Пентагоно йолаьй «Оушн Венчер-84», «Гренадеро-1», «Кингс Гард» яха керда ученеш. Верригаш а лаьрхIача карма юкъе дакъа лоацаш ва 34 эзар салтIа американски салте Иштта, практически лаьрхIача лаьтта, фега, форда тIа провокационни десантий ухийташ кхьйола герзашца мийчаь, интервенце, милитацеш еш цасоийлаш аш йола маневраш цу регионерча политически хьале массавара хIама хинна дIаэттад. Ма дерра аьлча, ВIашагIкхийттача Штаташа цу районах, эггара хьалха Гондурасах а еш, шоай тIема плацдарм яьй. Вашингтона чIоагIа эшаш хIама да Центральни Америкерча суверенни пачхьалкхоашттен къайнкортамуньален боламаш кхерам тIалатташ хилар.

США политика гуччаьха тIаерзваь я цу районерча мехкашта американски монополей лоIам кабоаллара, царех Пентагона тIема стратегически плацдарм яра. Вашингтоно ше цийна «къаьстта бокъонаш» тел Центральни Америкерча халкъий кхена доал дере, из къаьстта хьахьеккхар дунен тIа нах чIоагIа эгIазбита е харцахьа лоархIаш а хинна США-с Гренадана духьала йолаьча агрессе. Американски тIема интервенце гуччахьара кхерам тIаоттабаьб Никарагуана а.

Деррагача дунен халкъаш хьаш долаш да американски империализма бехкагIа Малхбузен полушаре хьахинна дунел халкъашта юкъерча кхохкама кхераме кхуврч дIабаккха. Ерригача континенташ тIа дегIадоагIаш да Центральни Америкерча халкъий нийсача гIулакха дунен халкъашта юкъера шерра общественность мутIахьа хилар. 3—6 мае Лиссабоне хиннача Никарагуа халкъацарча, барт-цхьоагIон, Центральни Америкерча машара тIеххьарча дунен халкъашта юкъерча конференце чIоагIа харцахьа лаьрхIаб Вашингтоно Никарагуанен регионерча кхыча мехкаштен духьала хьоабанза лоаттабу тIом. Къаьстта чIоагIа эгIазбигар Лиссабонски форуме юкъе дакъа лоацаш хиннараш Никарагуа порташка минаш а ехкаш ВIашагIкхийттача Штаташа лелаеча бандитски акцеш. Конференцена юкъе дакъа лоацараша иштта чIоагIа харцахьа лаьрхIар герзашца кийч а ена США Гренадала чуйхар, хIанз а дIалаланза йола Кубава духьалара американски блокада.

9 мае хиннача Латински Америка проблемашта йолча социалистически интернационала комитета заседание 30 социалистически парте вихалаца тIанийцача Деклараце тIа чIоагIа бIсха а харцахьа а хIама лаьрхIар, никарагуански порташка минаш а ехкаш ЦРУ-с лелаю зуламе операцеш. Социнтерна комитето хаьржар Вашингтон сомосовски бандаш цо хьаллувцарах. Никарагуа правительства мехка хинна ве юха хьадехаш дунен халкъашта юкъерча судо оттадьар дIатIазца ца туташ из хилар. Латински Америка халкъашта бола цIенхаштара кхерам ба, белгалдаькхад Деклараце тIа, оккупаци яьча Гренадера милитаризаци. ХIанз а ца соцаш США Сальвадора чурча гIулакхашта юкъетIерташ хилар. Деклараце тIа хьадех Гренадера. Гондурасера американски бIу Iалаьцато сиха аравахийтар. Центральни Америке машар хилийтаре «контадорски группе» цхьаш хьеллоацарг хилар дIа а хойт.

КЪАХЬЕГАШ ЙОЛА АНГЛИ КЪОВСАМ ЛОАТТАВЕШ Я

КхоалагIа бутт ба Англе шахтерий забастовка латта Уж гIайттаб Тэтчера правительстваца къовсам лоаттабе, шоашта вахара кхоачам хиллал йола торо Iалашъяра. Царгара болх дIабоаккхар «экономи» яр духьа 20 шахта а дIа а къайла 20 эзар болхло улица тIа аракхосса лаьрхIа йола консерваторий правительство я.

Стачка йохаяра цига чухийцай дукха эзараш нах юкъебола полице отрядаш. Цхьабакъда забастовщикаш майра духьала латт. Цар лехалахь чIоагIалахи массане доккхал а ду уж хьал а лувц. Шахтерий забастовка йолае гIерташ Тэтчерий цун министрашен лелаеча гIулакхашта къахьегаш йолча Англе мот лу массане бартцхьоагIо хиларпе. Верригача мехка гIоала чакхъьанай «тхо тахан дерригаш а шахтераш да» яха девиз.

Доал дена консервативни парте позицента цIенхашта хIама кхеташ гIулакх хилар май боладуш хинна парламентен кхь округен Iаьдала моттигерча органашкен кхы тIа хинна хоржамаш. Консерваторашта тIехьа кхаж тессараш дукха кIезигбеннабар. Из бахьан долаш йоккхача йиттта городерча, цу дакъе Бермингем, Эдинбург, Саутгемптон санна йола политически дакъе лоархIаме центраш а йолаш, муниципалитеташкара цар тIахьожам дIабаьнаб, хIаьта Iаьдал лейбористски парте вихалий кара а дахад. ВIарчча хьанийцача «Гардиан» яхача газето даьча лоархIамех, 180 муниципалитеташка хоржамаш дешторе 236 моттиг яйнай.

Консерваторий халкъа духьаларча политиках ца тешаш хилар санна мехка лоархIаме йолча моттигерча хоржамий итогаша, шахтерий турпала забастовка, къахьегаш йола Англи цунна мутIахьа хиларо экономически кризиса хьалашна къахьегамхоша лоргIъя «тIеххьара озара», дукха нах балхара дIабахара, социальни эшпашта дIаухийтар кIезигдара профсоюзни паргIатонашта низагIа доазонаш уттадара политика, ловртда юха ца озаш герзаш Iоадар аьнна хеташ болча английски предпринимателий расчеташ тIаIалтIакховс. Британски гIайренаш тIарча событеша тешал ду доал деча гIозарий халкъашта духьалара цикъ къахьегамхоша харц бен хилара, къаьметтел лувцаш набахтенаьйна шоаш чубеххаш болламе а эксплуатаце, доала системина духьала оттаю чIогIали кхотабенна хилара.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Школа реформа — массане юкъара гIулакх

ПРОИЗВОДСТВА ХЬАШТАШ ТЕРКАЛДЕ

«Юкъарча дешарен профессиональни школа реформа кIийлен тIарча лостамех бола» КПСС ЦК гоцам Iалалатe раьза хилла тIаийпаб Халкъий ДоттагIала орден лелаеча Нохч - ГIалгIай гIишлош яра управление дешара - курсовой комбината балхахоша, Къаьстта тхона гарга йолаш я реформа йигьагIча раздела 23-гIа пункт. Цу тIа аьнад: «Дешархой къахьегара кийчбелен царна вхетаце дулеен вIаштIехьдоакхтача хьинаре дакъа лацар — производственни коллективай эгтара лоархIамегIара декхар. ХIара школа хила еза базови предприяти. Законодательни порядкагIа оттаде деза базови предприяте ший структурни подразделене боаъонаш а йолаш йола школьни школашта юкъерен мастерскеш, дешара - производственни комбинаташ, дешара цехаш, участкаш, къаьст-къаьста дешархошта йола балха моттигаш кхаелга.

Из де вIаштIехьа да становачи оборудовани дика материальни базен йолча заводашен фабрикашкен. Цунна дIатIалаххай дешархошта хIамаш тегачув, секретара - машинистка, чертежниш - конструктора, токара, кхьйолча профессешта ориентаци яра специализаци я ь йола школашта юкъера дешара - производственни комбинаташ а. Амма кIезига ориентаци ю гIишлошъяра профессешта. ХIаьта уж чIоагIа эшаш я вай республике. Массанена лов хоза здане ш, мел эшар долаш йола квартираш хилар, хIаата малав уж хьалъергьяр — гIишлош яра индустре кIийлен тIарча проблемех цаI. Мичча бесса даче а, гIишлош еча майдацта безам тIабодаш юкъера школаш йистейоахарий. Цудухьа гIишлош еча организацеша эгтара хьалха де дезарех цаI да, кагирхой гIишлош ерий профессеца безам хургбола хIама дар. Цу гIулакха эшар да техникаца Iалашъяь дешара - производственни мастерскеш гIишлош ерий профессешта йола полигонаш хилийтар. Нохч - ГIалгIайчен гIишлош еча организацешка цу тайпара хьалаш доацаш да. Из проблема къоастаеш я хIанз Нохч - ГIалгIай гIишлош яра управления.

ГIишлошъяра управление начальника Э. Э. Исмаилова инициативагIа Старопромысловски шоссегIа хьалъяь хIанзарча ханара дешара аудиторенц а йолаш йола керда дешара - курсовой комбинат. Комбината компенсаца я кIийлен тIарча гIишлош яра профессех йоза дешара - производственни мастерскеш: башенни краной машинистий, электросварщикий, гIишлош яра конструкцей монтажникий, облицовщикий - плиточникий, гIишлош яра санитарно - технически оборудованен слесарий. Комбината доалов тIа хьалъеш я болх беш йола башенни края а латташ йола монтажникий полигон. ХIанз ухх сальате хIанзарча ханарча оборудованецен дешара - гойтара пособешцен Iалашъеш латт дешара мастерскеш. Дешара мастерскеш эшарашца Iалашъяра доккха гIо ду гIишлош еча управлене керттерча инженера ноакъоста А. П. Перминовен начальника заместитела ноакъоста А. И. Тетеревен. КIезига ха йоаллашеча, керда 1984—1985 дешара шу долалуш экскурсешка ахь а производственни практика чакхъяккха а Грозни республикан дешархошта хьеллалургъя дешара - курсовой комбината наIараш. Уж уровеш хьехаргда лакха квалификаци йолча специалисташа — шоай гIулакх довзаш болча гIончаша. Комбинате я дешарен йилма - популярни фильмаш хьахьухкхара йола кинозал, столови, дика кийчъяь общежити.

Дешара шу чакхдоалеш латт. Школа йистейоаккхараш уйлаш еш ба дIахо шоаш хьоргбола въькъа. Цунца дукхаденна тха коллективо хьех уж ер профессеш Iомаяра: башенни краной машиниста, машиниста-экскаваторщика, гIишлош яра конструкцей монтажника, каменщика, электрогазосварщика, облицовщика - плиточника, гIишлош яра слесара, плотника - столяра, кхыяраш.

Деша хьайбу 17.5 шу даьнна а кхы бокхагIа а бола нах. Стипенци 76 сом да, деша деза ха 6 бутт. Укхаза дешаш яьккха ха къахьегама стажа юкъе йода. Курсаш тIехдикха дешаш йистеялхарий боагIо я конкурс йоацаш мехка юкъерча технически лакхерчен дешара заведений, сайрийнарчен заочни отделенешка деша. Дукха тха дешара - курсовой комбинате.

И. КАРДАИЛЬСКИЙ,
ЧИУС дешара - курсовой комбината директор,
СССР профтехобразованен отличник.

ШКОЛАИ МУЗЕЯН БУВЗАМ

Цхьа йолга ховргдолаш сийрдаьнна яр тха тIемен къахьегамен сийлен музей залашка укх денощка. Музее пионералла дIайийцар шоай дикагIбола дешархой - октябряташ Назрановерча №1 йолча юкъерча школа пионерски организаце. Цу пионерий вахаре из ди цIаккха а диццлургдац. Сийлахь гIулакх да таханарча берий вахар ирсе хилийтар бахьан долаш шоай вахар дIаденнараш музее доахкача портрета тIара шоашна хьежаш пионераша дув баьр. Из иштта хилар гучадоал берий бIаргашна хьежача. Цар дегаш аьттIе деладенна дар.

Ховлача пионерашта хьалхашка къамаьл дир подполковника тIема, партен къахьегамен ветеранний района совета председатела Плиев Лорса Самарбика. Вицци областара Маркушн яха юрт мовстагIчох лораеш денали майрали гойтеш венна Александр Невске орден енна волча Дотмурзиев Ахьмада йишас Яндарерча юкъерча школа директора Хашагульгова СофиIата.

Цу дезача дешца бераш дакъъала дийцар ВЛКСМ Назрановски райкома шоллагIча секретара А. Гойгова, кхыча комсомольцаша. БокхагIа болча пионераша. Бераша цIе галстукаш дIайийхар ветеранаша. Уж санна йола мероприятеш чIоагIа пайдане я кхувшбоагIачашта меттел, тхона — музее боахлошта а. Цар цIаькха а дагадохийт вай дай, даьдай подвигашка хьежар мел сийлахьа а бехктокхаме а да, декхарийла ву хьай гIулакхага къаман гIулакхага, исторега. Даьхен гIулакхага дог лазамагIа хьажа.

Белгалданкха безам ба са бераш пионералла музей дIаийцар кагирхошта тIемапатриотически кхетам белара керда форма хилар.

М. ЗАНГИЕВА,
Назрановерча тIемен къахьегамен сийлен музея заведующи.

Республика экранаш тIа

«ДУБЛЕРО ДЕЙСТВИ ДIАДОЛАЮ»

Йоккхача завода инженерий аьь доттагIчуя вахар сатийла а шьяра а дIадодаш дар. ХIаьта шоай личны проблемаш а башха хьовзам беш яцар. ЦIаькха хувцадеддар хьал. Цхьанкха инициатива йоацаш вола тхьаь итт шу даьнна Борис Костин завода директоралла хьожаву, хIаьта цун доттагIий цаI керттера инженер, вож гальванически цеха начальник, иштта из дI. балхаш тIа бола. Иштта дIадолалу ленинградски кинематографисташа даьккха из керда кинолента.

Цу дерригие къайле сених латт аьлча, «Электрон» яхача заводе шийна тайпара эксперимент чакхйоаккх: предприяте еррига кулгалдара моттигаш билзача цхьан бетта дублерашка — къоначча специалисташка дIалу. Цу гIулакхо доттагIашта хьалхашка дукха дагадоацараш нийсдолийт.

Из дерригa а дагадохийта хIама да, ала тарлора, массехк шу хьалха оцени заводех цхьанкахьа из иштта хинна дацаре. Цудухьа белгалданкха деза, укх фильме дувцаш дар кинематографисташа дагадоххарагIа дахьна а доацаш социальни вахаре нийсденна а дIахо дIайодача хана керда дакьхкача цох пайда хургболаш а хIама хилар.

ЧIоагIа теркам тIаозаш да фильме директора дублер волча инженера Костина бIаргашта гуш цу балха опыт хераераеенга. Ира проблемаш уттаеш дола из комедийни фильм чIоагIа теркам тIаозаш самукъадоаккхаш да.

Из фильм даьккхад В. Черныхи Т. Корнилинен сценарегIа режиссера Эрнест Ясана.

Режиссера карагIаьнна дика хIама лархIа йиш йолаш да керттера — директора дублера Костина роль актера Плавинов Бориса ялар. Фильме дакъа лоацаш ба актераш Михаил Глузский, Игорь Горбачев, Александр Вдовин, Петр Юрченков, Наталья Данилова, иштта кхыбараш.

«ПРИНЦИ КЪЕ САГИ»

Укх фильма самукъадоаккхаргда классически произведенеш евзаш берий. Из да американски кинематографисташа оттадаь керда фильм. Вайна дика йовзаш я ер фильм даьккхача М. Твена цIихезача романа сюжет. Фильм оттадаьр ва американски режиссер Ричард Флейшер. Томаи Эдуардеи роляш ловзае хьийхав во Марк Лестер. Из актер шийна ших шу даьлча хана деша кино ролаш ловзаеш ва, хIаьта хIанале шийтта фильме дакъа лаьцад цо. Дерригача дунена дIавайзар из. Диккенса романа мотивагIа даьккхача «Оливер» яхача мюзикле Оливер Твиста роль цо ловзайча. Цу фильмана халкъашта юкъерча V-ча Московски кинофестивале лаьрхIа йола приз хьокхаьйр.

«МЕЩАНИН ДВОРЯНСТВЕ»

Дерригача дунен тIа цIихезача драматурга Мольера талант шеко йолаш яц. Вайна дика вовз сатирически Мольер — «Тартюфа» автор, «Дон Жуан» яздаь сарвастически Мольер, царца цхьана латт шиъ «Жорж Данденаца» драматически Мольер. ХIанз вайна сценариста режиссера Роже Кожио довзийтаргда лакхехьа цIа яьнха керда фильм.

Мольера комеде дикагIйолча укх кердача комеде хьагойт аристократаш хила гIерташ шоех цхьа доккха хIама хеташ бола буржуяш мел белаше ба. Цу фильме керттера роль ловзаю Мишель Галабрю. Фильм даьккхараш французски кинематографисташ ба.

«IАЬРЖЕН КIАЙН МАГИ»

Берий фильмаш вай кIезига дац, бакъда, царех цхьадараш берех лаьца боккхийбарашта гойташ да. ХIаьта берех даьха берашта лаьрхIа ленташ кIезига да. Итт-цхьайтта шу даьнначa берашта лаьрхIа я режиссера Н. Вирмана яьккха ма йяра йола белаше «Iаьржен кIайн маги» яха комеди. Фильме дуца йиьлагIча классе дешархойех Куктин Севахи Ел... Витахи.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Кагий нахи мехкарийи!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1984—1985 дешара шера дешархой деша дIачуэцалга дIахойт.

Укх профессех:

1. Мехкаьтте тадаболча скважинашта эксплуатационни разведочни бурулолча бурильщика гIоача, 2-ча разряда электросварщика болх бе а ховргдолаш.
Дешара ха — 1—3 шу.
2. Бурови тIа хиллах дола электромонтер.
Дешара ха — 3 шу.
3. Электрогазосварщик.
Дешара ха — 3 шу.
4. Слесарь-авторемонтник.
Дешара ха — 1—3 шу.
5. Химически анализа лаборант (шоллагIий).
Дешара ха — 3 шу.
6. Топограф-геодезист.
Дешара ха — 1—3 шу.

Училище деша дIаэц 8—10 класс чакхъьяьккха кагий нахи мехкарийи, эскарера цIабаьхка бIухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша багIача хана дешархой Iалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца, городской транспортаца лела льготаш ю.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, вокально-инструментальни ансамбль, предметни кружокаш, спортивни секцеш: шийна доIаме кIалтокартагIа латар, волейбола, баскетбола, истола тIарча тенниса. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагIа доагIача юкъерча алапех 33—50 процент ахча кара дIател. Училище деша вагIаш яьккха ха къахьегама стажаца дIалоархI. Дешар хьехаш ба юкъера технически лакхерен образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъьаьккха а йистебоалаш дIалуш йола экзаменаш толаме дIаевнна а болча чагархошта юкъера образовани ялххарах долен профессегIа квалификаци енна долен диплом дIалу. ТIехдикха дешаш училище чакхъяьккха дешархой лакхерчан юкъерча специальни дешара заведенешка деша хьожабу.

Училище чакхъьаьккхараш специальностагIа болх бе хьожабу город Грозне.

Деша отта безам болчо училище хьачулу директора цIерагIа ер документаш: заявлени, дийна хилара теннал, вахача моттигера справка; ваь ха тIайола тешал е паспорт, 6 фотокарточка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуийду хIара денна 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дIайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагIий! Тха училище деша дувла!

Из чакхъьаьккхачул тIехьагIа оашош хержача специальностагIа йоккха гозал йола болхлой хургда шоах. хIаьта юкъера образовани а хургьа шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача кхачталца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 МАЙ
II ПРОГРАММА

18.15 — «Малый двор» яха телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
17.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Нохч-ГIалгIайчен дий».
20.30 — Подшефни гIишлошъеча. Маьлха предуктеш еш йола Аргунски комбинат (нохчий меттала).

16 МАЙ
II ПРОГРАММА

18.25 — «Голосовски лоса» яха телевизионни спектакль.
17.35 — «Нохч-ГIалгIайчен дий».
20.20 — Киножурнал.
20.30 — «Къоначар ...» (нохчий меттала).

РАДИО

15 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
8.00 — Хоамаш. Хаеттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.38 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Симфонически музыка концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Инициатива, кхоллам, вахар» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаеттам (эрсий меттала).
16.01 — «Идеологически болх пайдане хиларац тIехьа» (гIалгIай меттала).
16.10 — «Вахна ю калита... Хьалхарен кIантарен фа...». Беседа (эрсий меттала).
16.31 — «Производстве хьал... кхаллатарашта». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

16 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Даьхенах дола назмаш (нохчий меттала).
11.15 — «Сий а хьестам а къахьегарга хьежжа». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.30 — «Хьона, Даьхе, сатоххум дегIа» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барттайначa дехар» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.25 — «Социалистически яхьа дневник» (эрсий меттала).
15.45 — Передачай программа. Хаеттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — «Вахара хьисап — советски» (эрсий меттала).
16.25 — Номсаш лелархочун радиошкола (эрсий меттала).
16.45 — «Хи тIа кхерам ца хилара тIехьа». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Кхачан программа кхочашъяр — хIарaне гIулакх». Беседа (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — А. Даргомыжски. Виолончелана оркестраи дола концерт.
17.25 — Нохч-ГIалгIай музыка.
18.04 — Илланаш, хелхарах, музыка.
18.21 — Лирически иллий концерт.

УКВ

17.00 — «В. Комиссин. «Настасьино» яха ирт».
17.44 — «СалаIара минуташ».
18.04 — Ахьах дола илланаш.
18.15 — Нохч-ГIалгIай хьехархой института художественни самодеятельноста дакъа лацаркой концерт.

ХIоттам

Тахана кIезиг-дукха моржар а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 8—13 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 25—30, Грозне 28—30 градус йIоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хуьцалуш моржаш а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 10—15, дийнахьа 23—28 градус йIоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-37; редакторан заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортан — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-37; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-68.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00106. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2173.